

Nanotehnologije

Inicijative u nanotehnologijama

Doc.dr Pal Terek

Prof.dr Branko Škorić

Doc. dr Aleksandar Miletić

Nanotehnologije - Inicijativa

- Zašto su nanotehnologije interesantne?

- Zašto su nanotehnologije važne?

21. veku nude ono što su nafta, polimeri i poluprovodnici doneli u 20. veku

- Nauka je pokretač razvoja u nekoj oblasti
- Šta je naučni rad << Istraživanje u nekoj oblasti zbog dobijanja:
  - Fundamentalnih znanja
  - Primenljivih znanja
- Industrija treba da bude pokretač istraživanja (primenljivih)
- Rezultat istraživanja su: Naučni članak, patent, elaborat, doktorat

Naučni članci

- Naučni članak istraživačkog tipa (*Research article*)

Šta je to?

Potreba za istaživanjem > eksperiment > rezultati i diskusija > zaključci

Rezultat

Nova saznanja iz neke oblasti spremne za primenu u industriji ili za dalji razvoj obl.

- Naučni članak preglednog tipa (*Review article*)

Šta je to?

Pregled najznačajnijih i najaktuelnijih istraživanja i rezultata iz neke oblasti

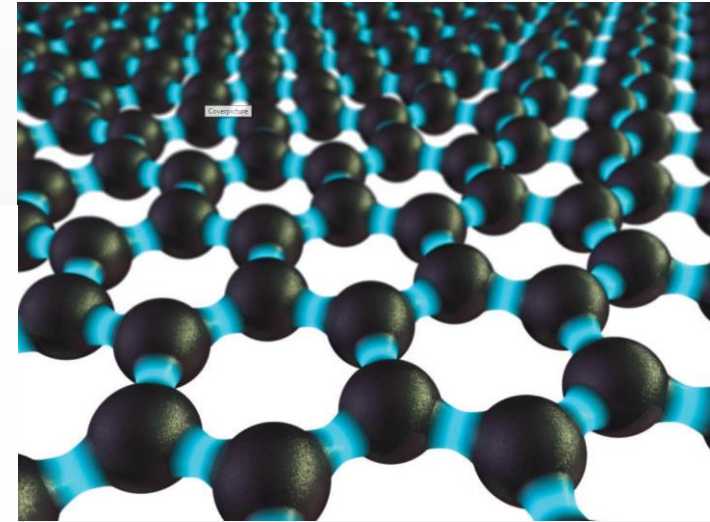
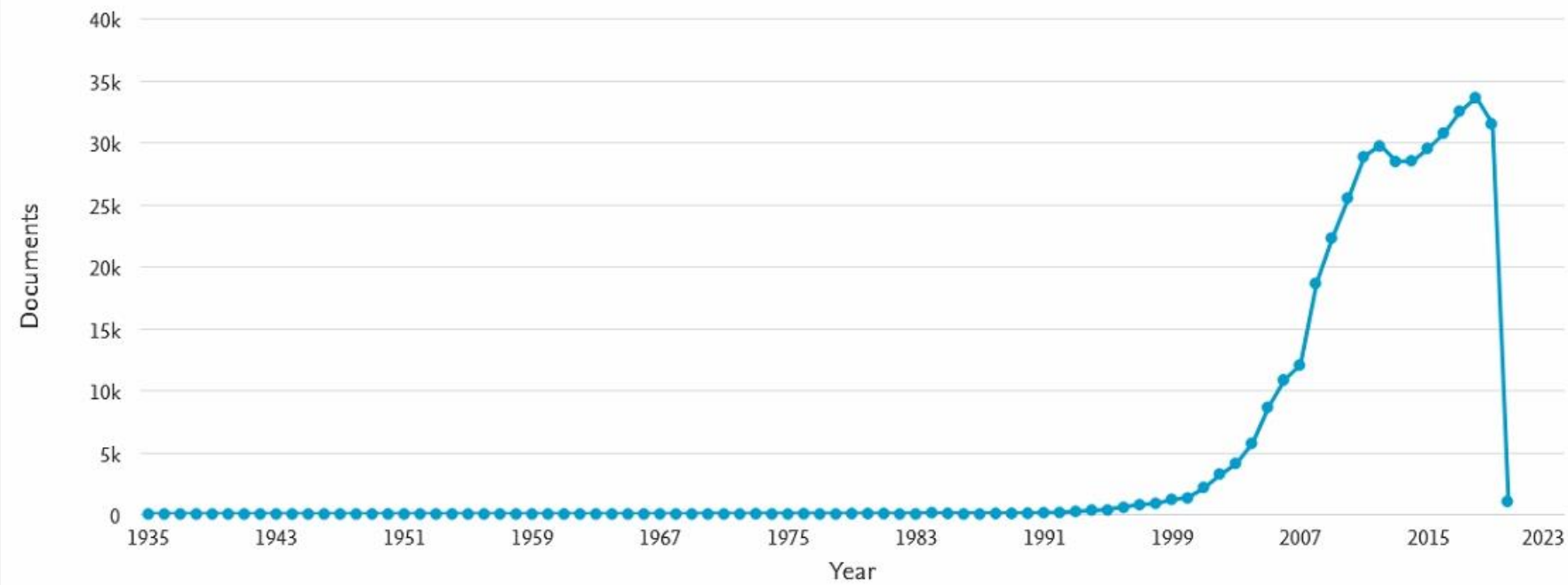
Rezultat

Sistematizovan pregled iz neke oblasti

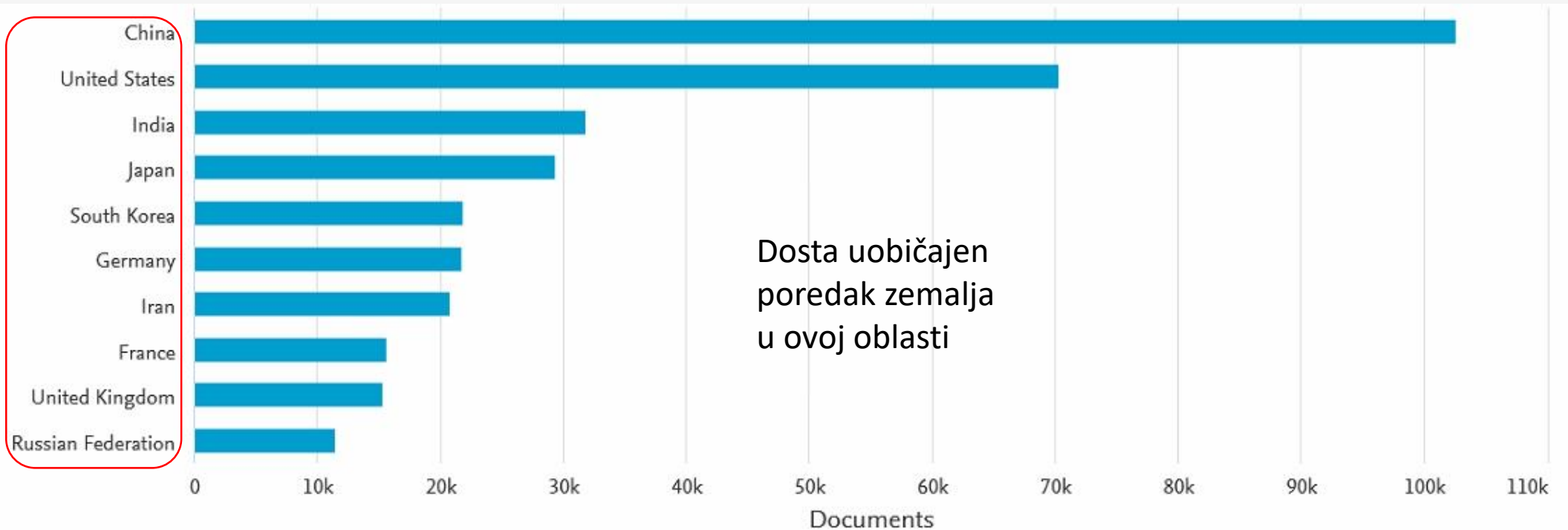
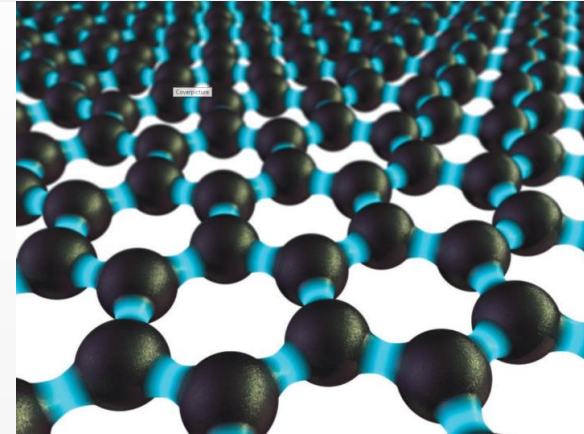
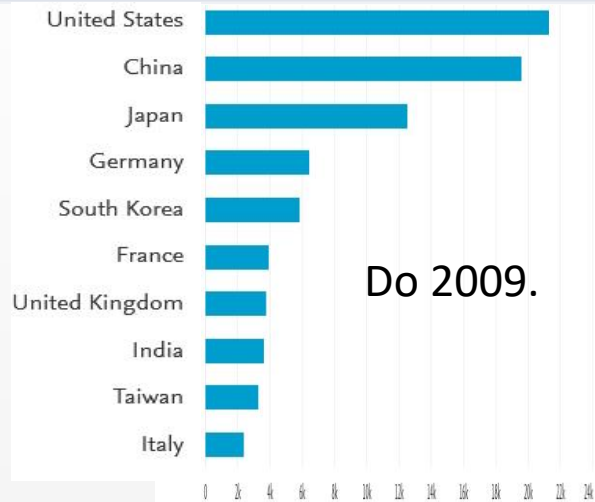
- Citiranost

Nauka sa temom: Nano

Documents by year

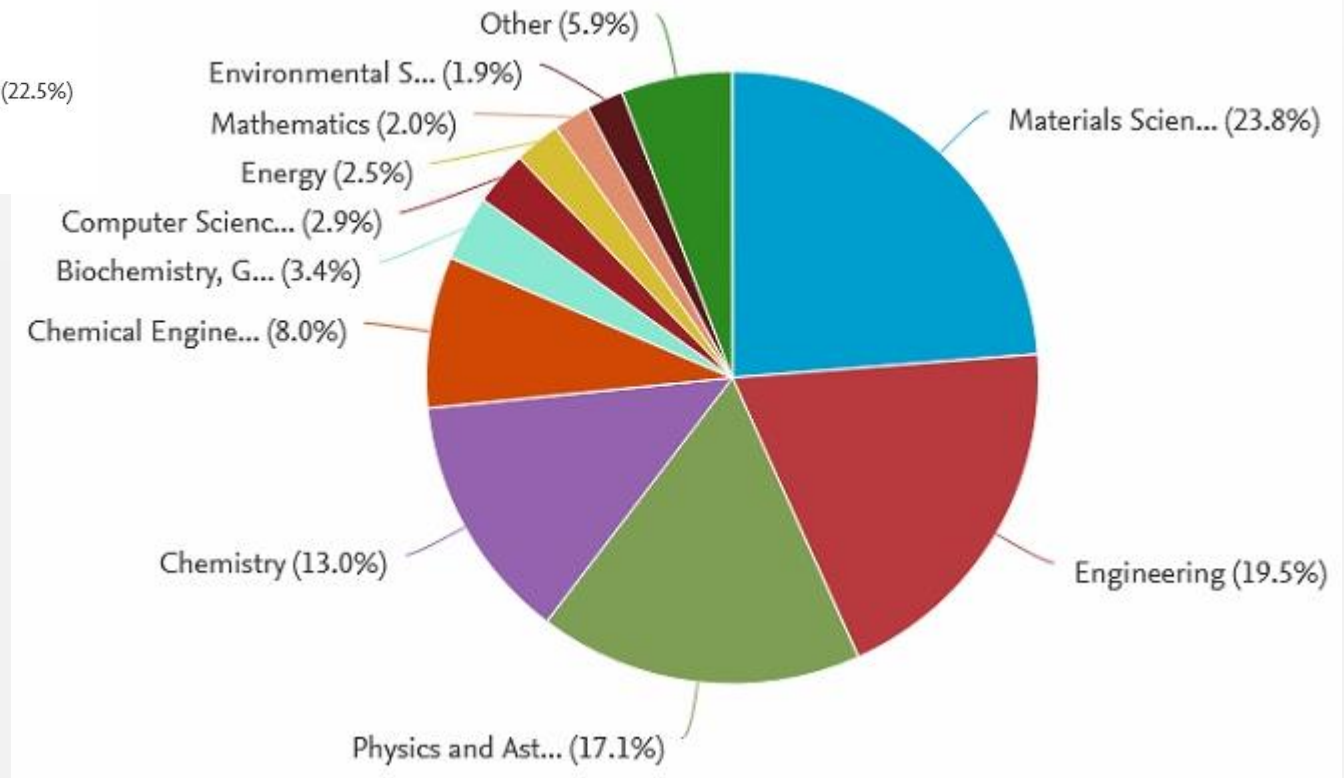
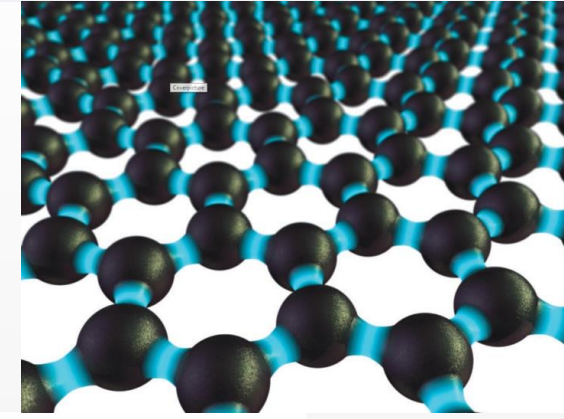
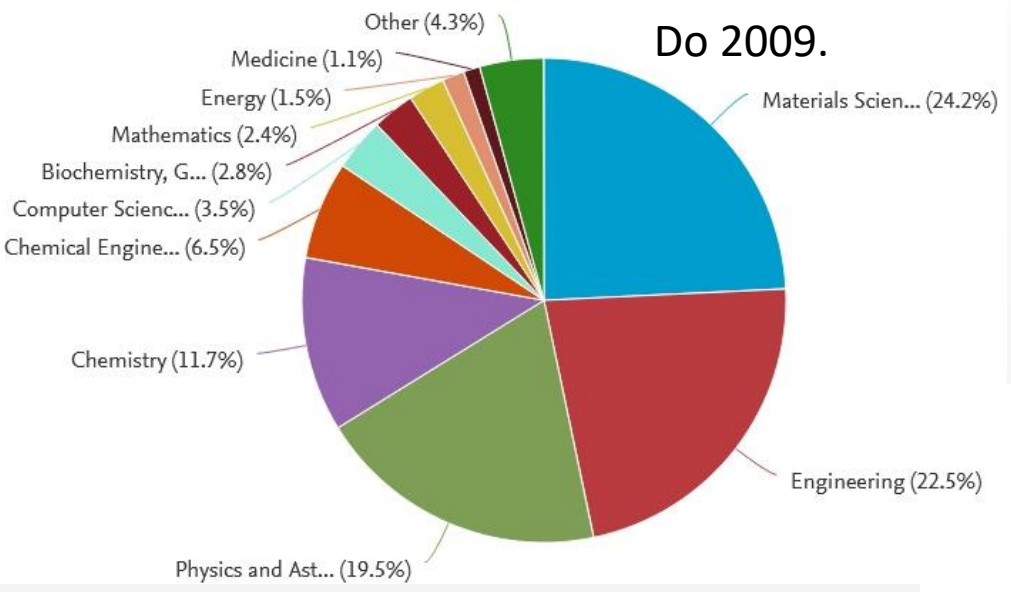

Nauka sa temom: Nano

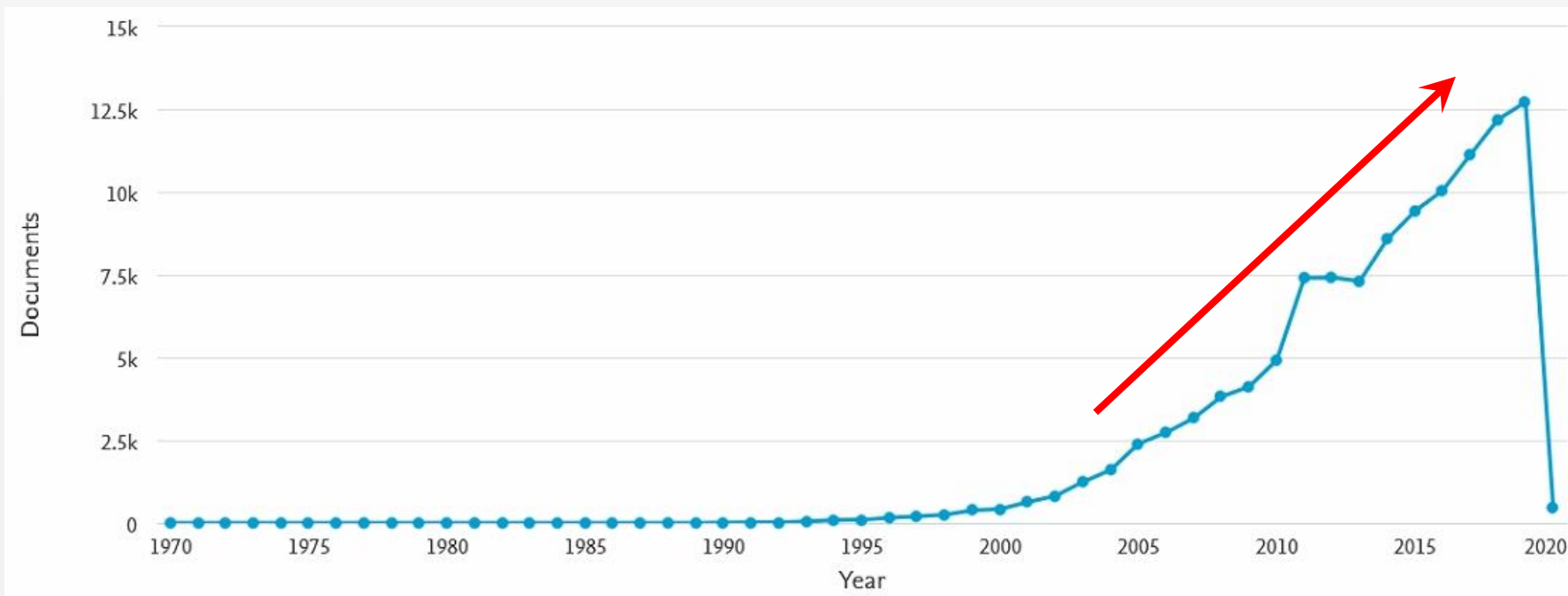
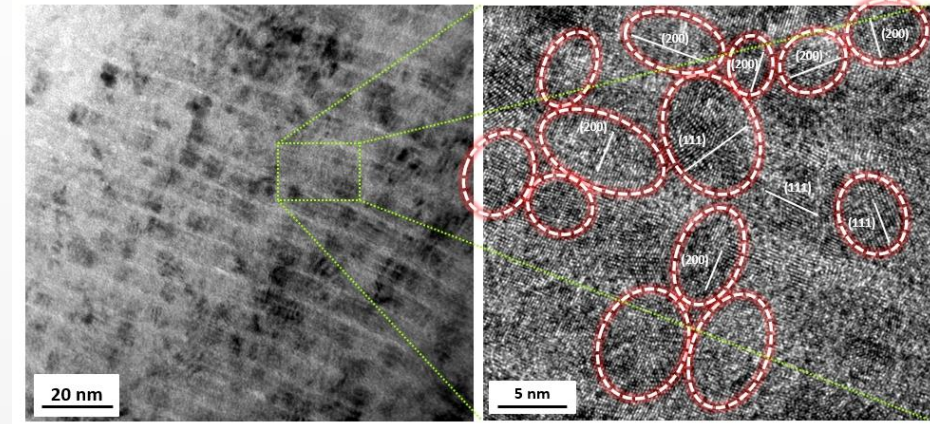

Nauka sa temom: Nano

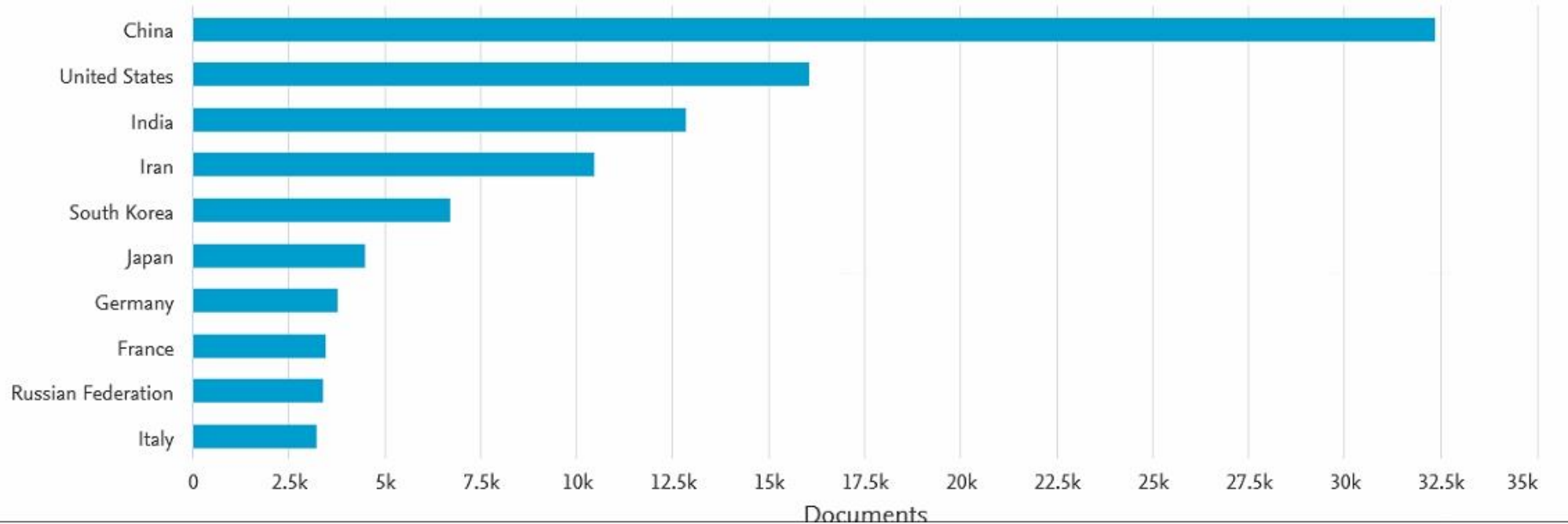
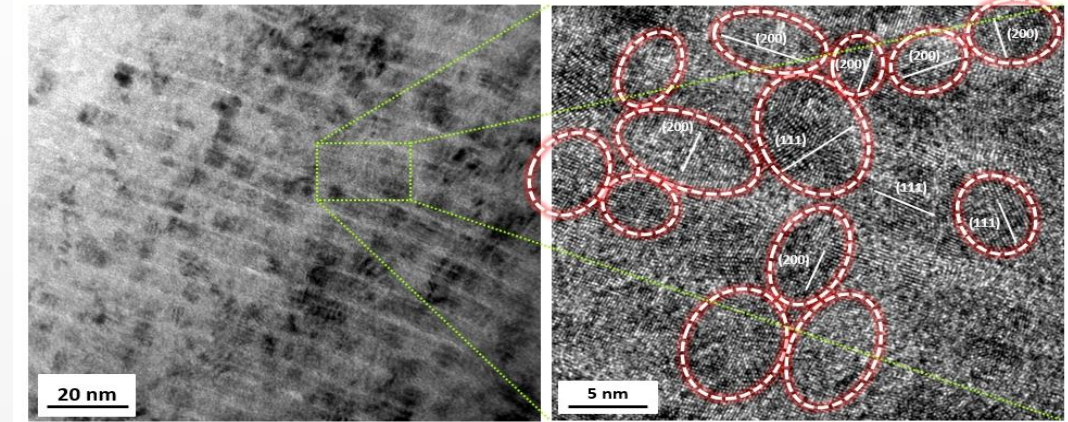
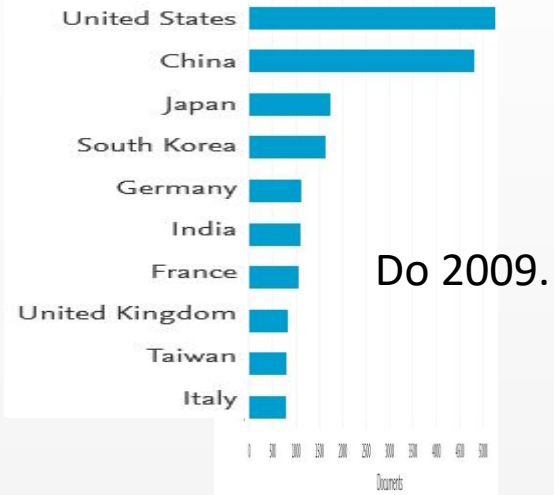
Do 2009.

Nauka sa temom: Nanocomposite

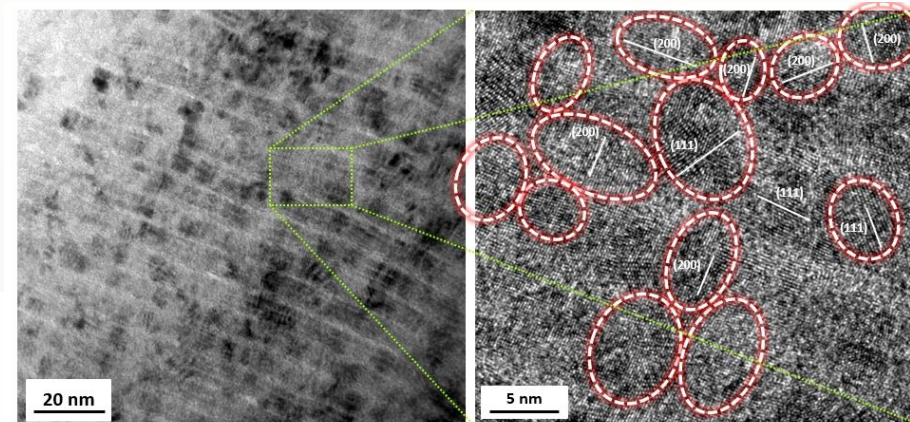
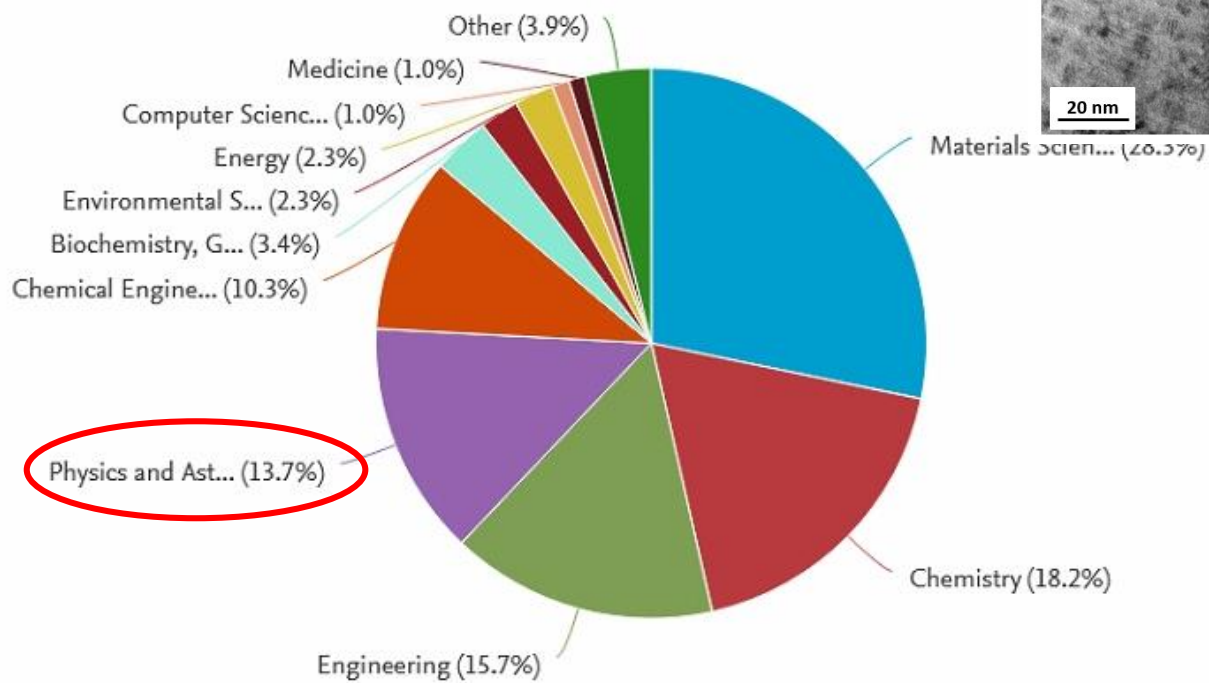

Nauka sa temom: Nanocomposite

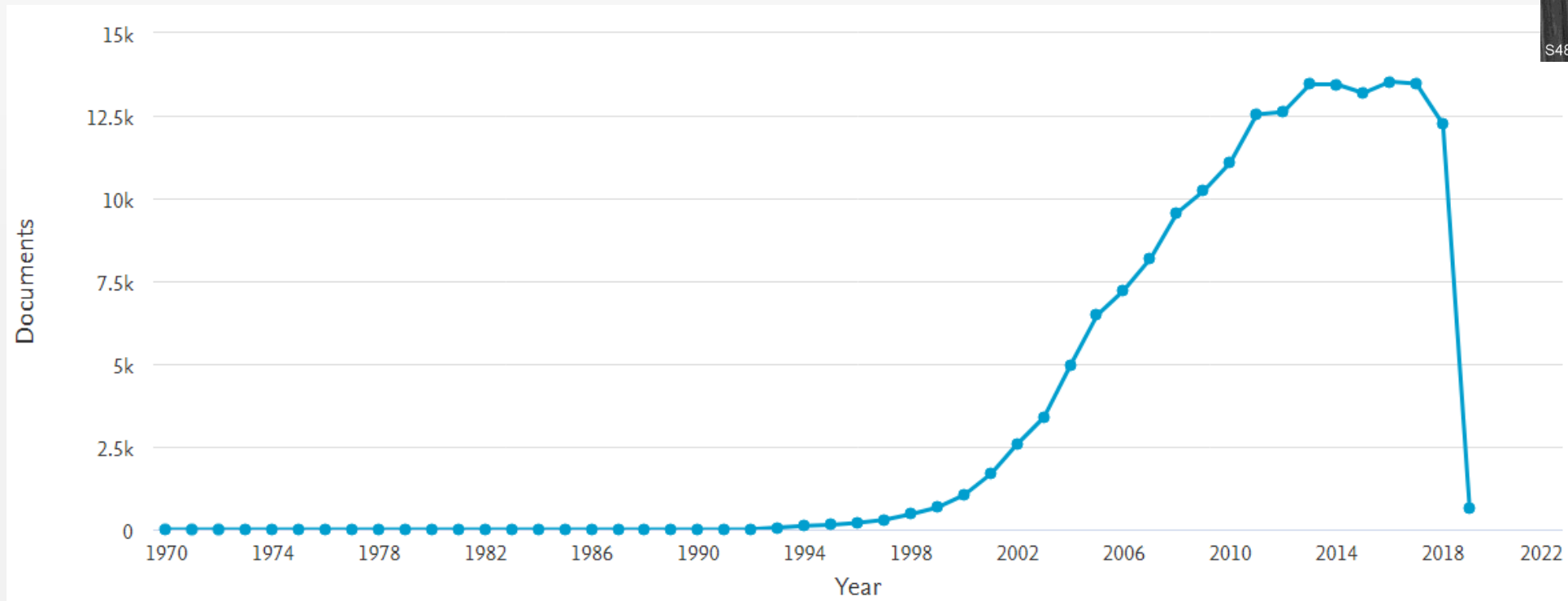
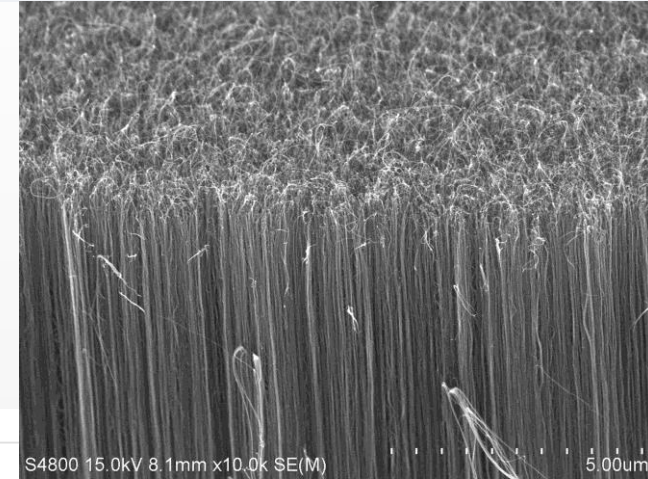

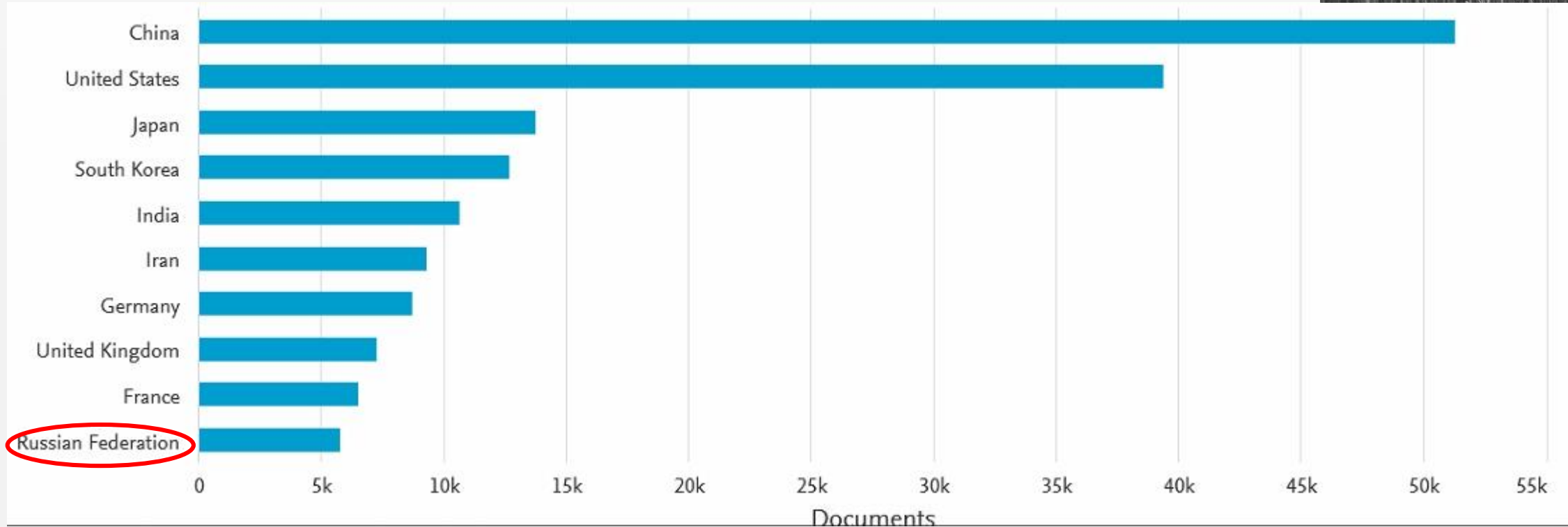
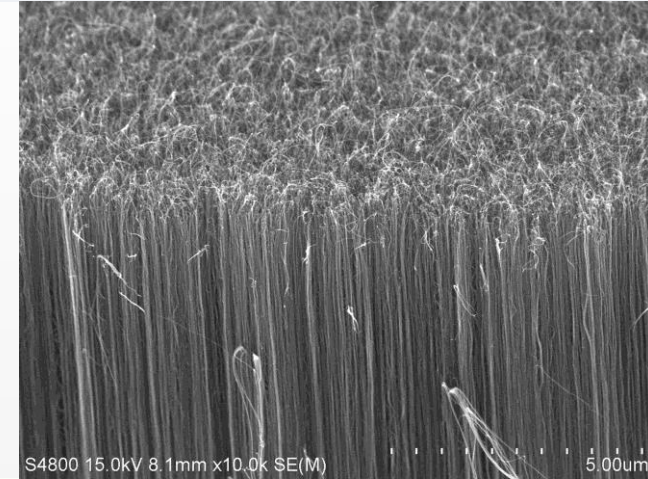
Nauka sa temom: Nanocomposite

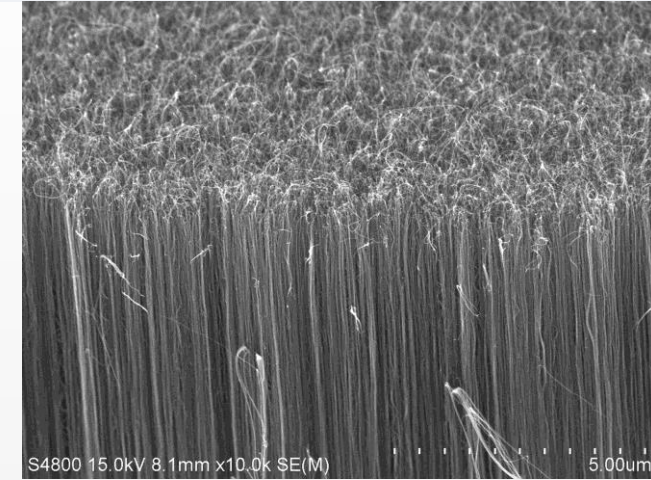
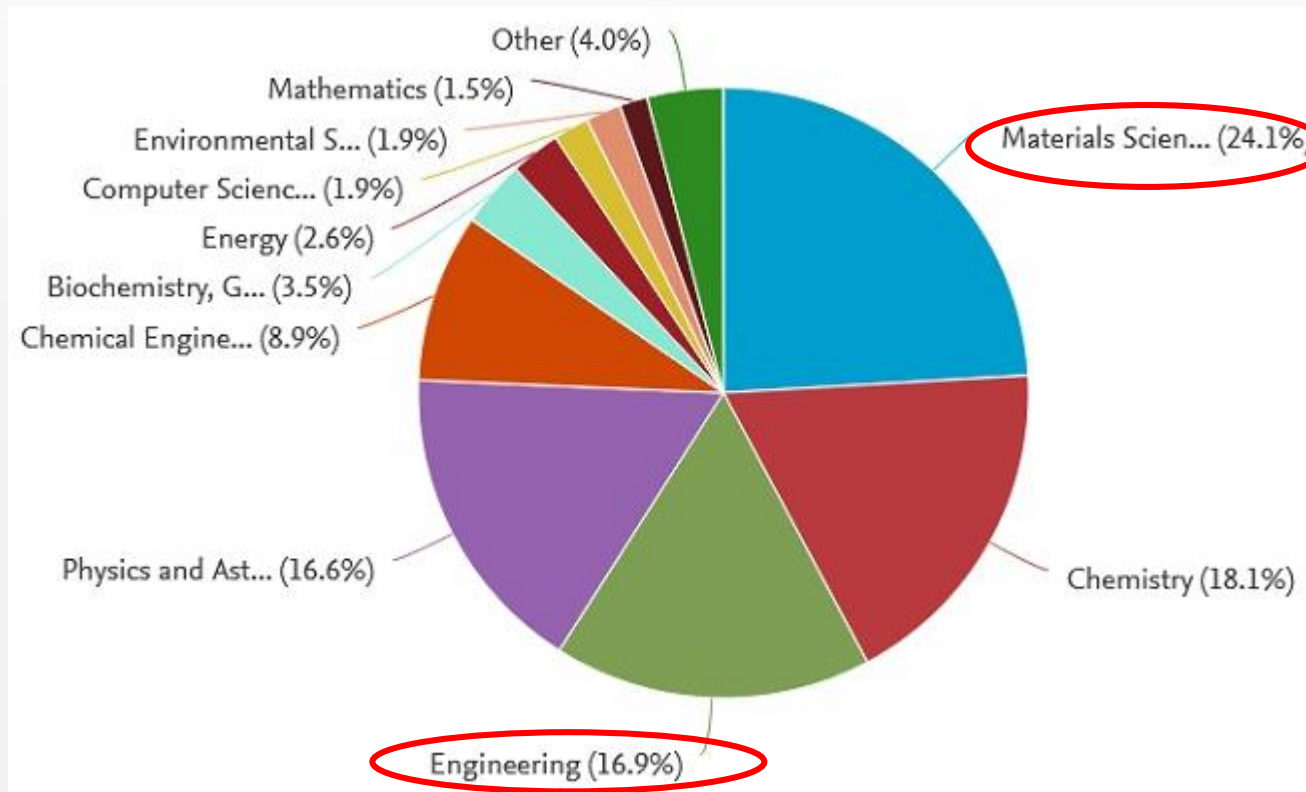
Nauka sa temom: Nanotube

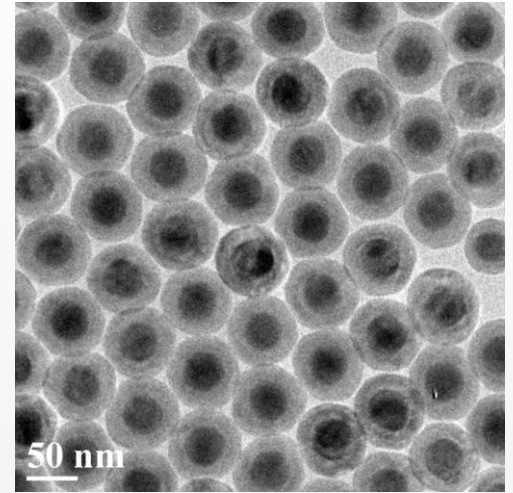
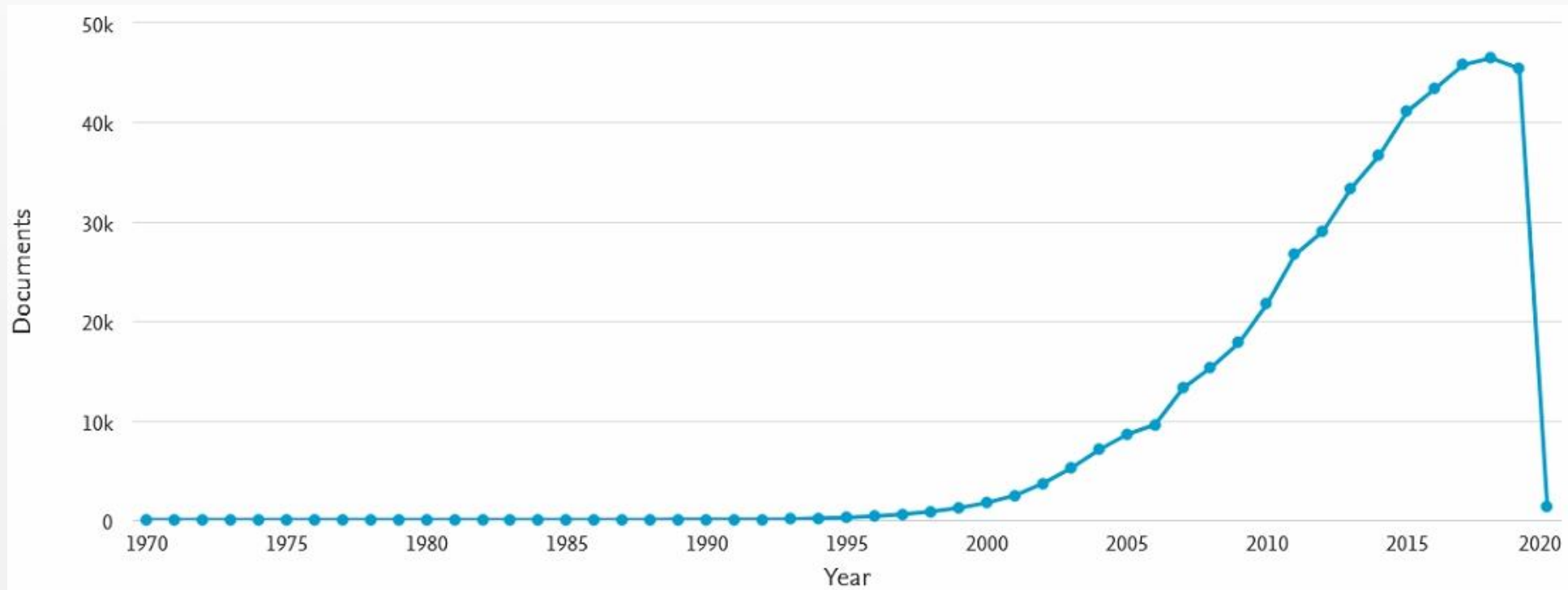
Nauka sa temom: Nanotube

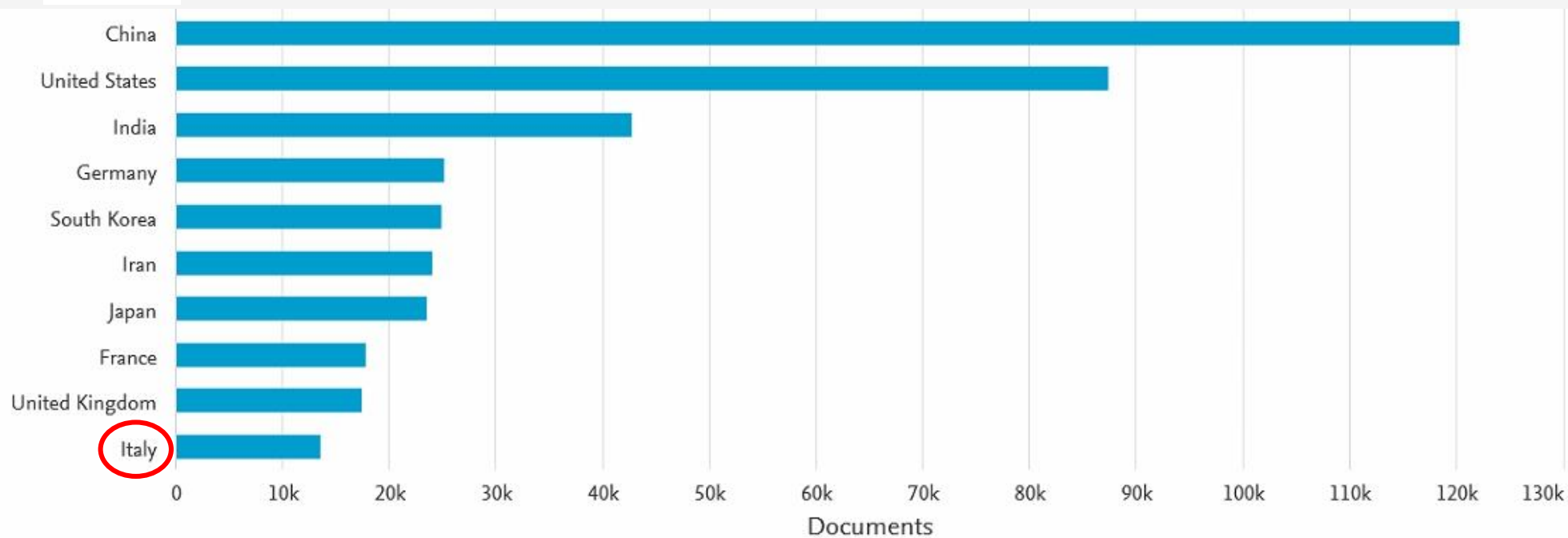
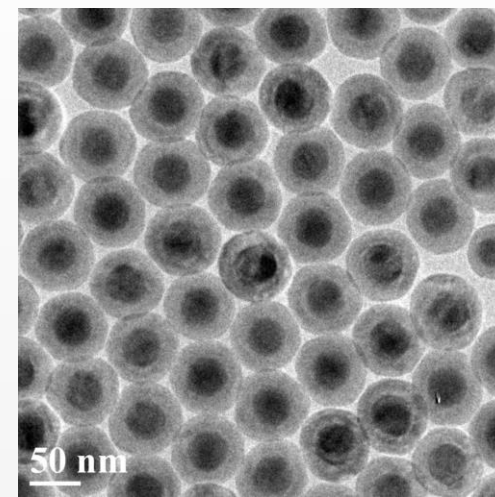
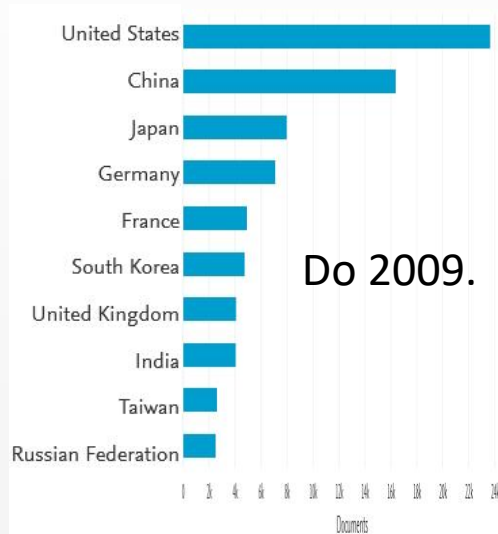
Nauka sa temom: Nanotube

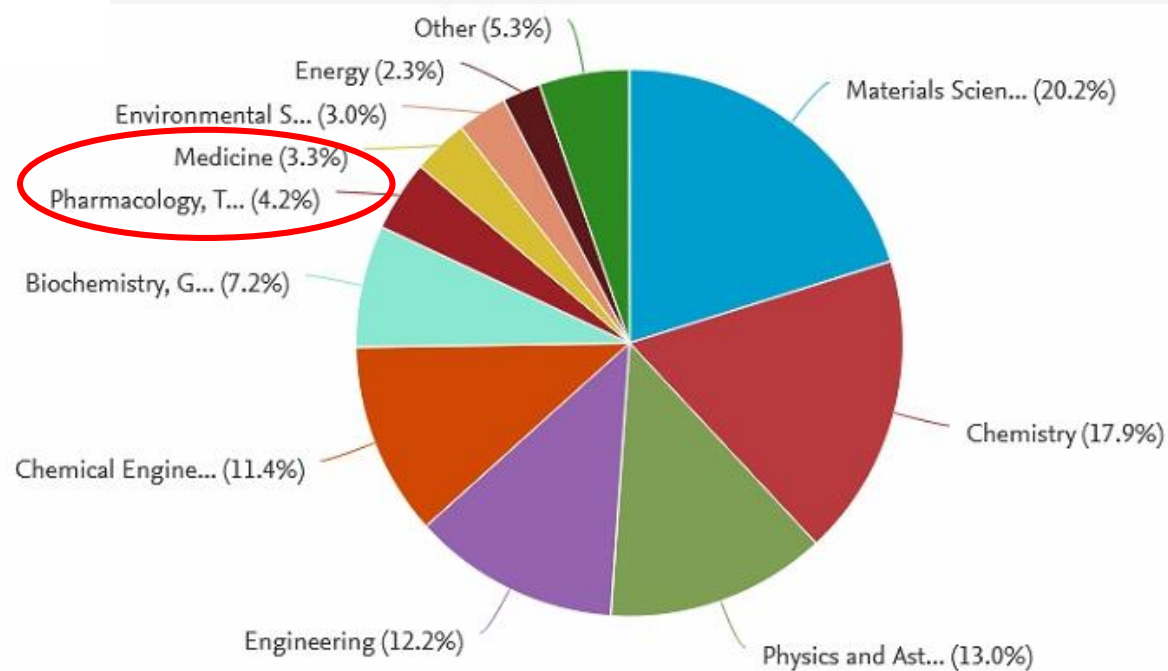
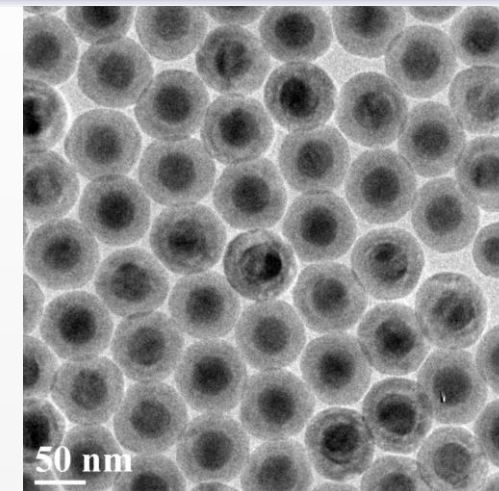
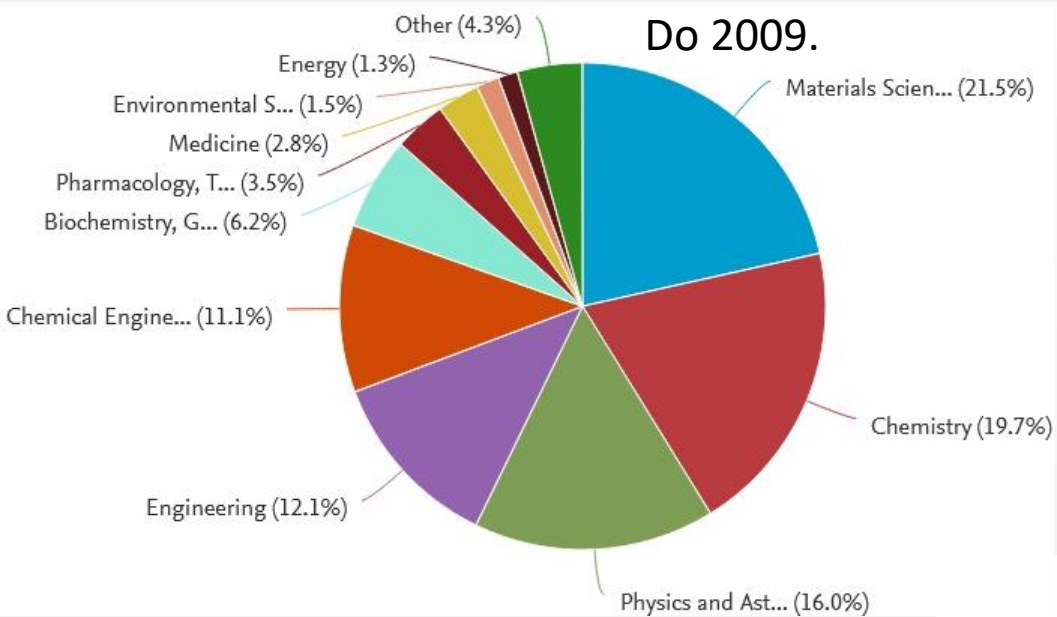
Nauka sa temom: Nanoparticle

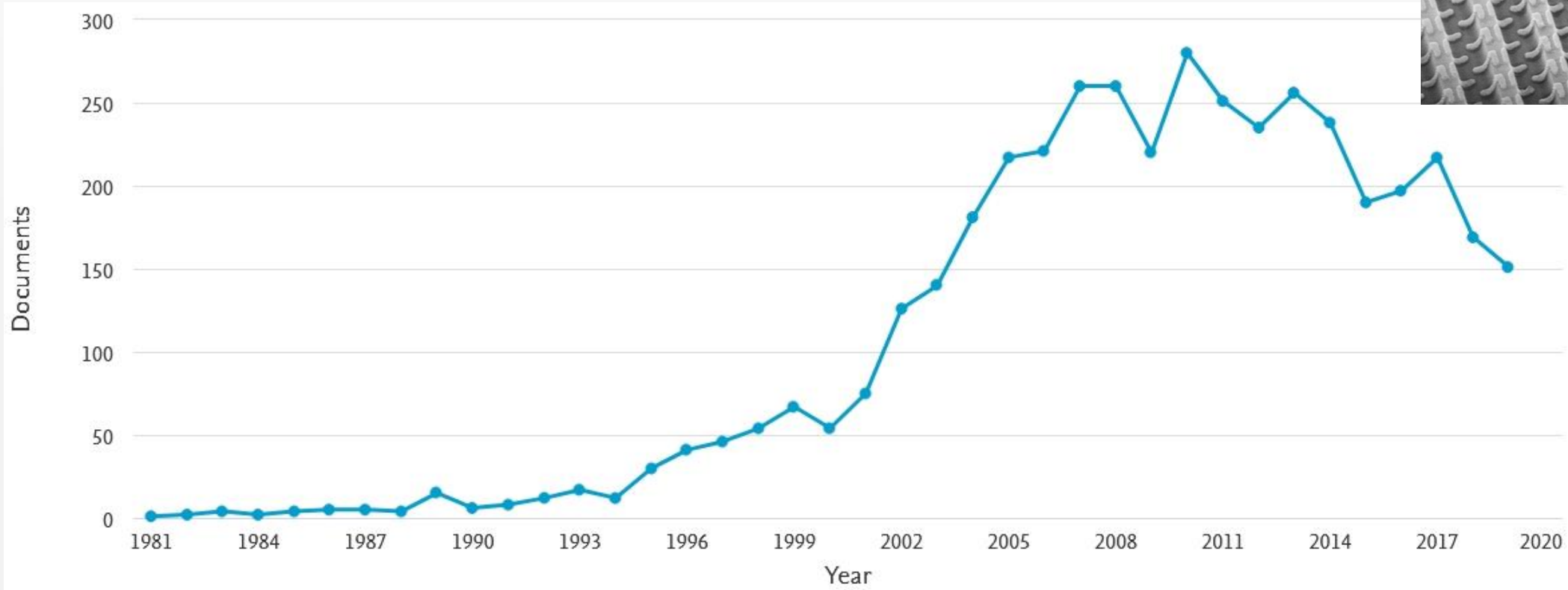
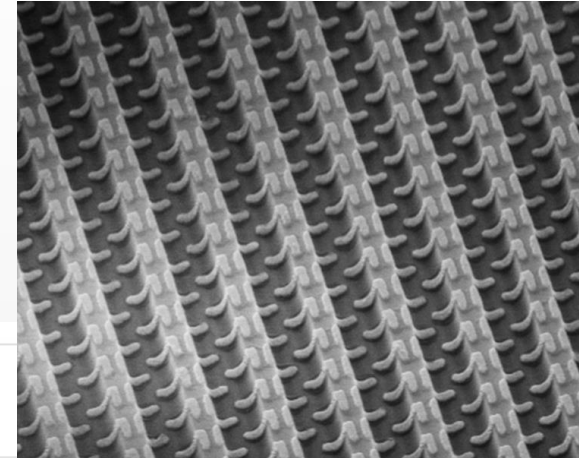
Nauka sa temom: Nanoparticle

Nauka sa temom: Nanoparticle

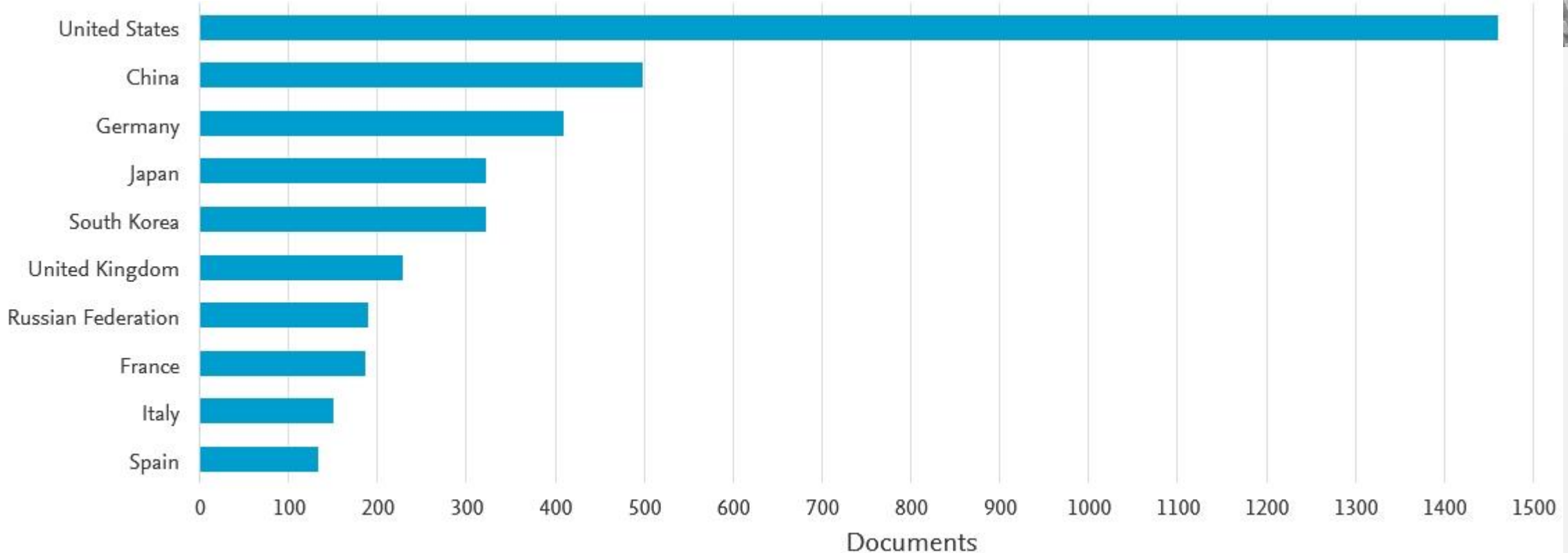
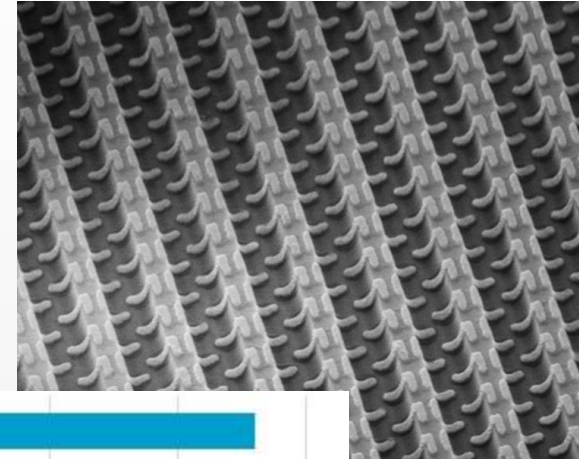
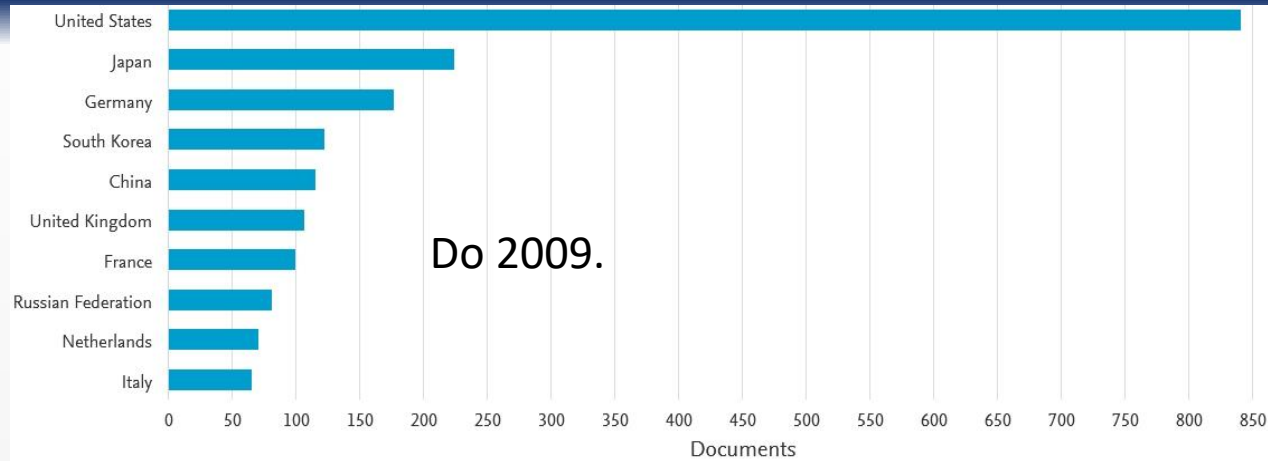

Nauka sa temom: Nanolithography

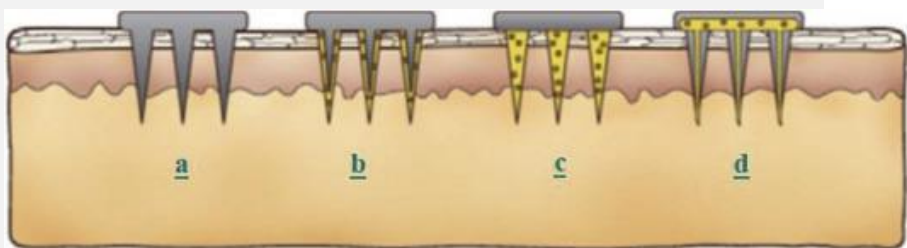
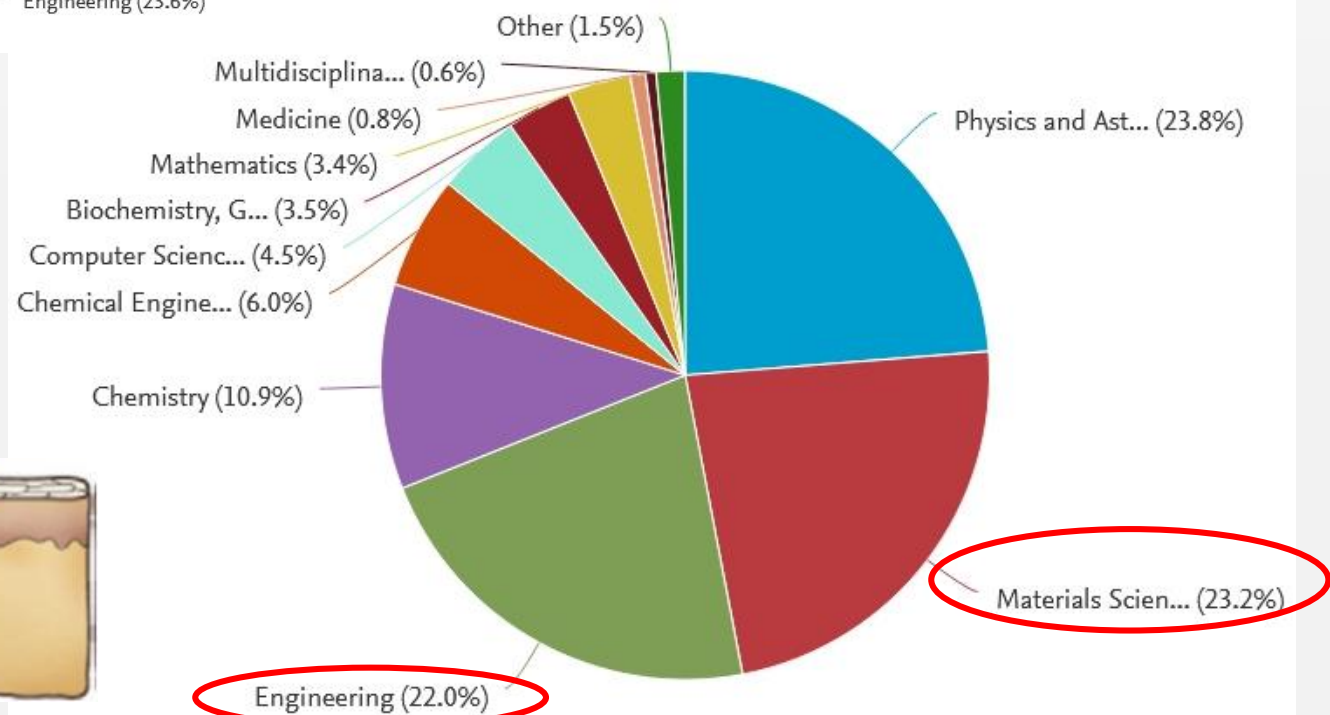
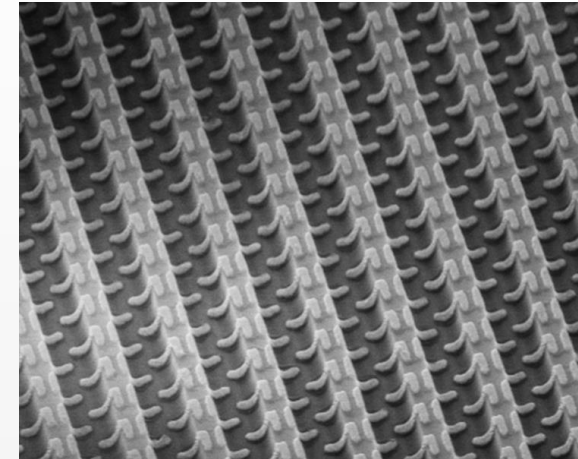
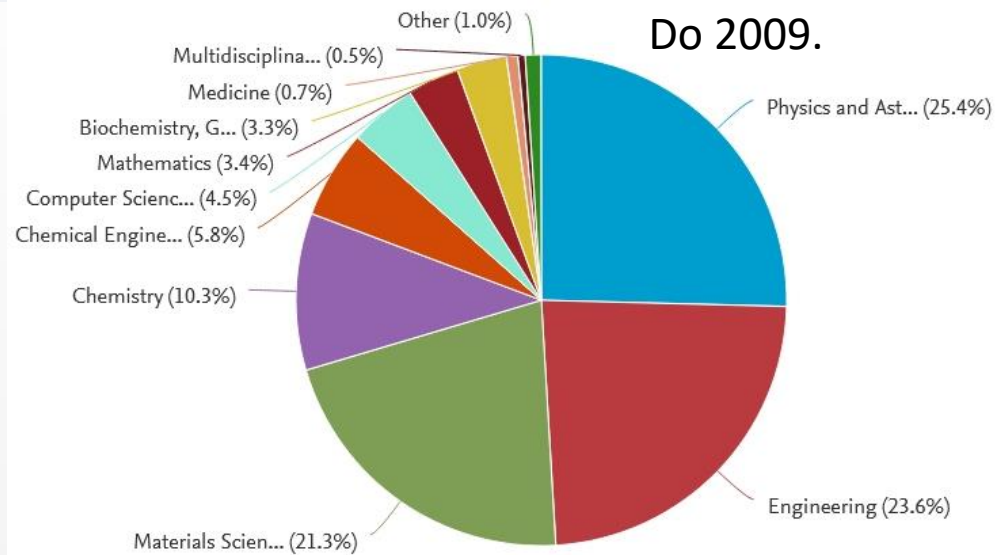

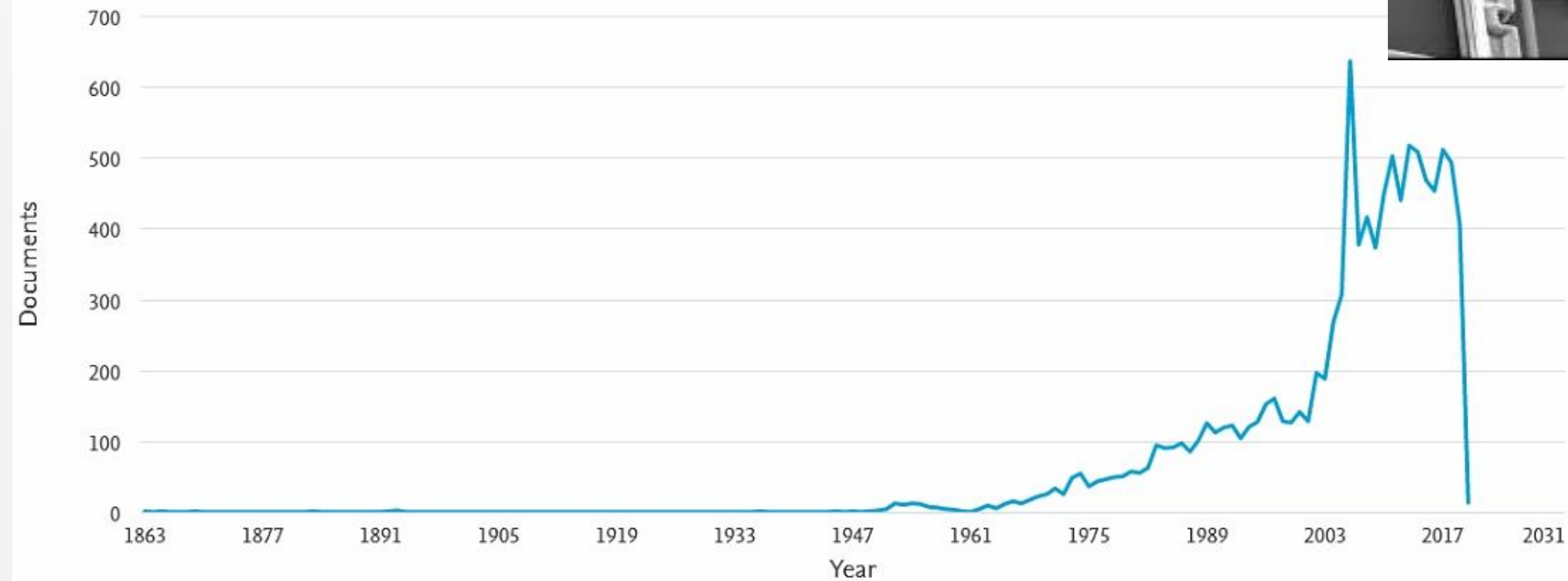
Nauka sa temom: Nanolithography

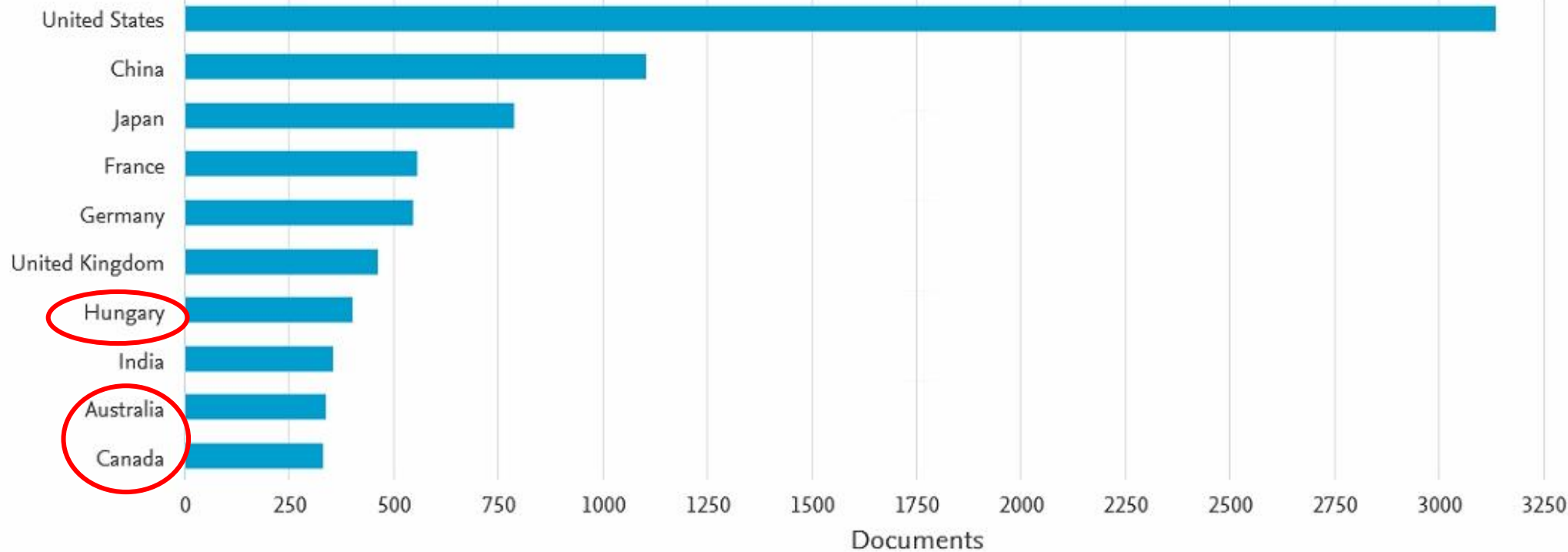
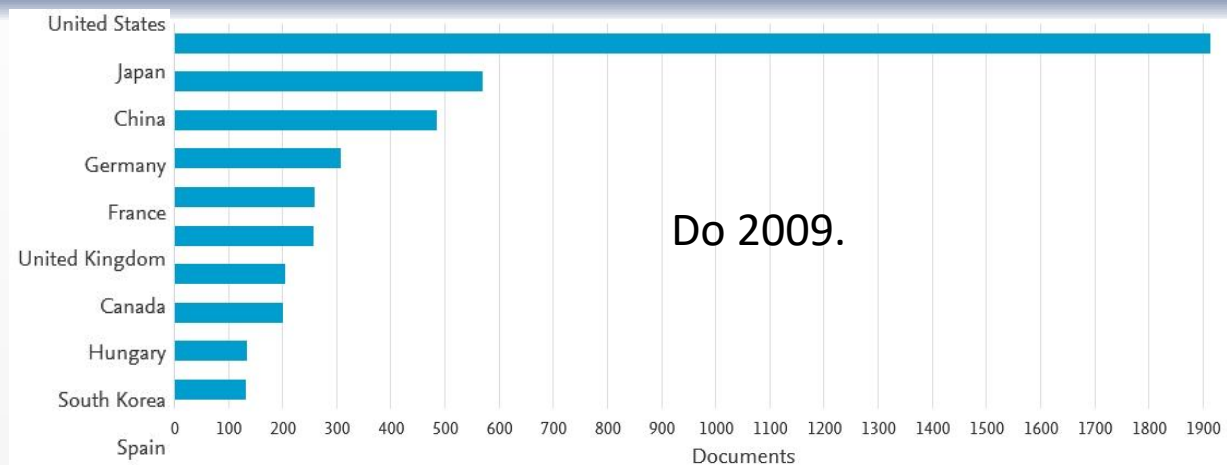
Nauka sa temom: Nanolithography

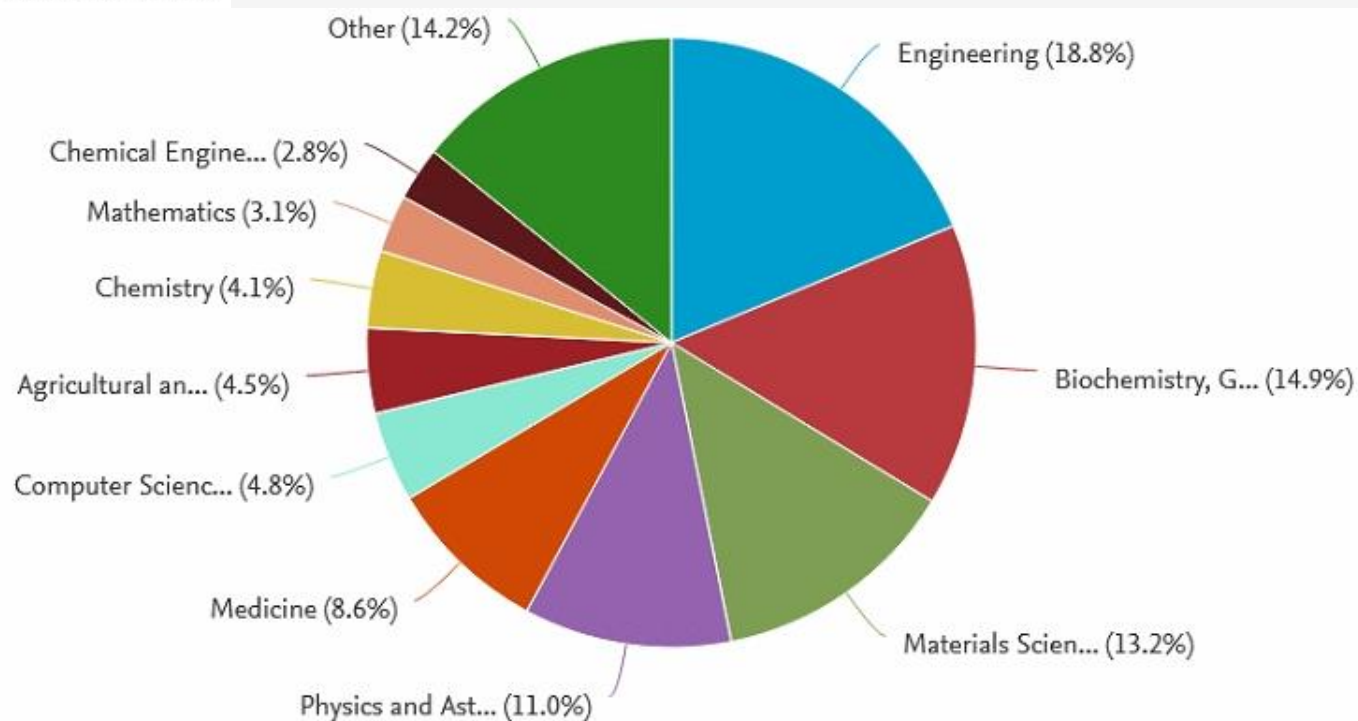
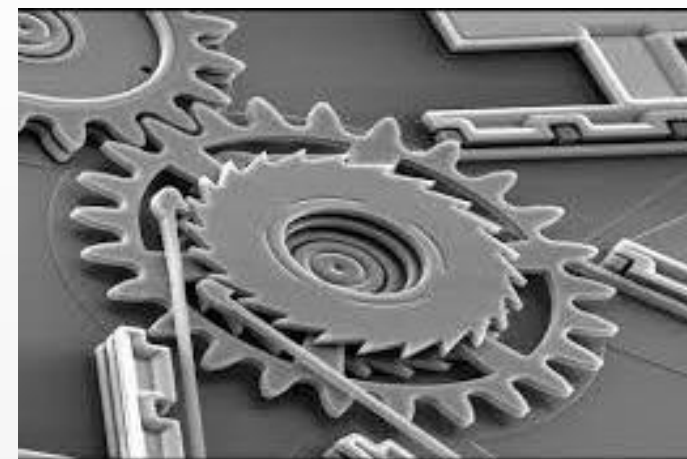
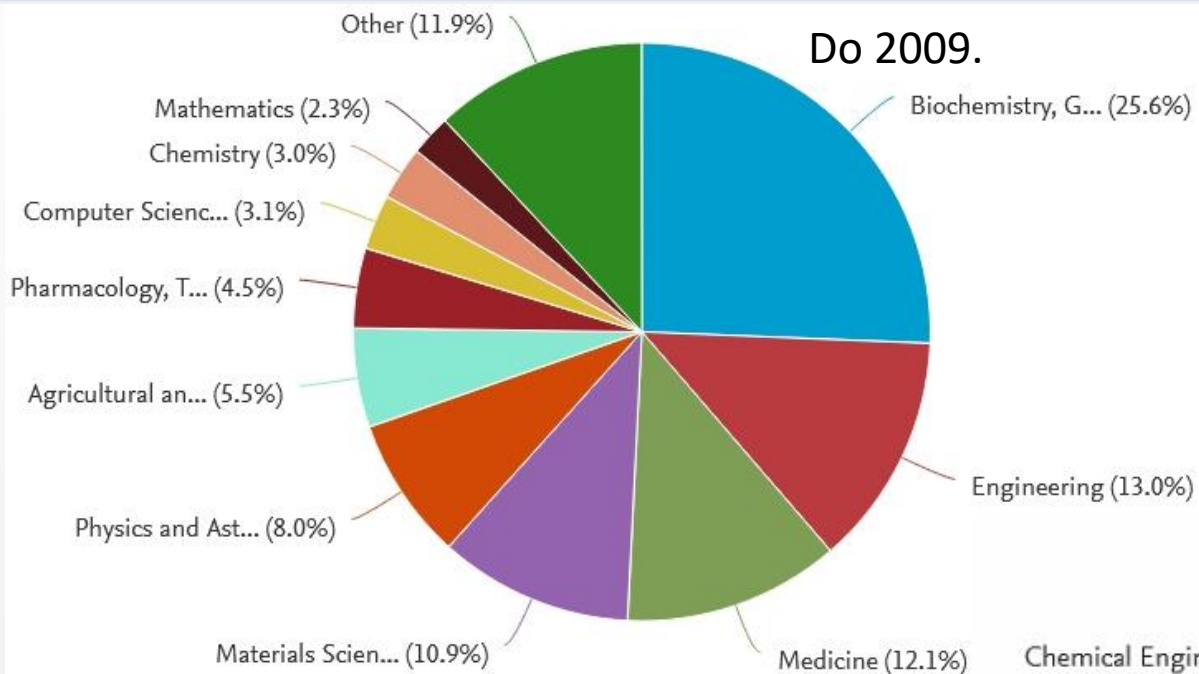
Nauka sa temom: NEMS

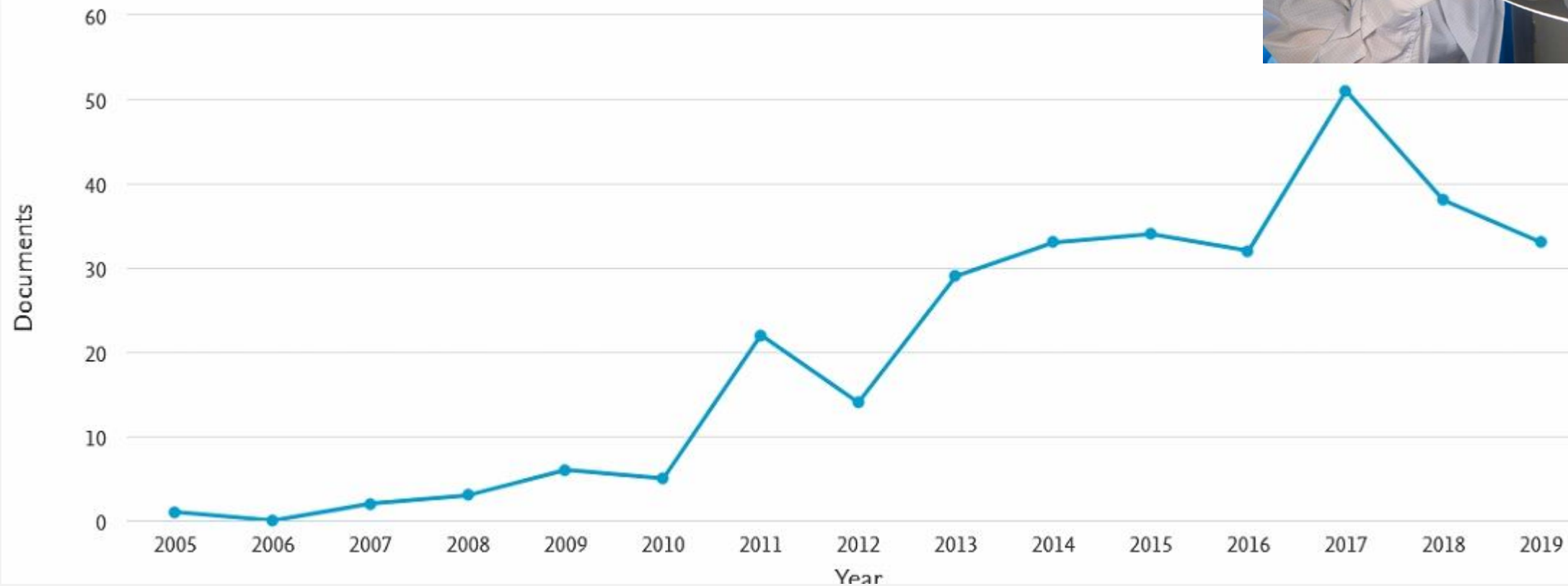
Nauka sa temom: NEMS

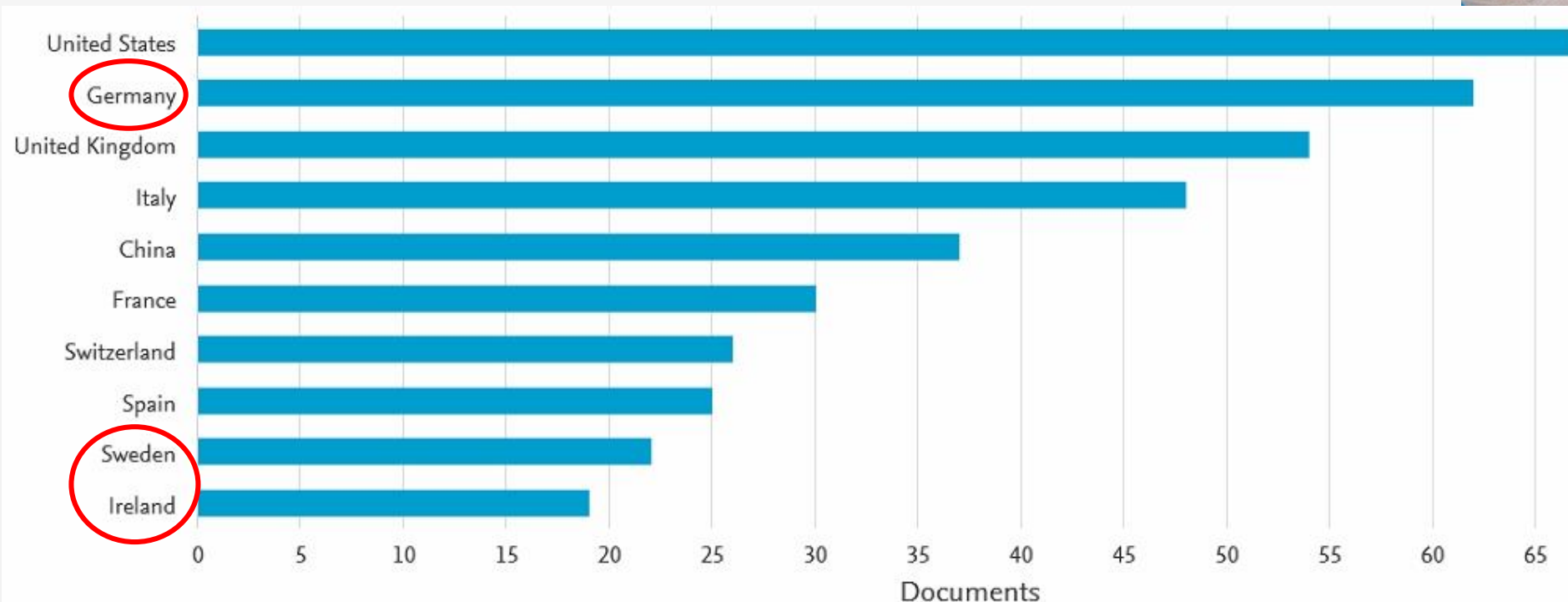
Nauka sa temom: NEMS

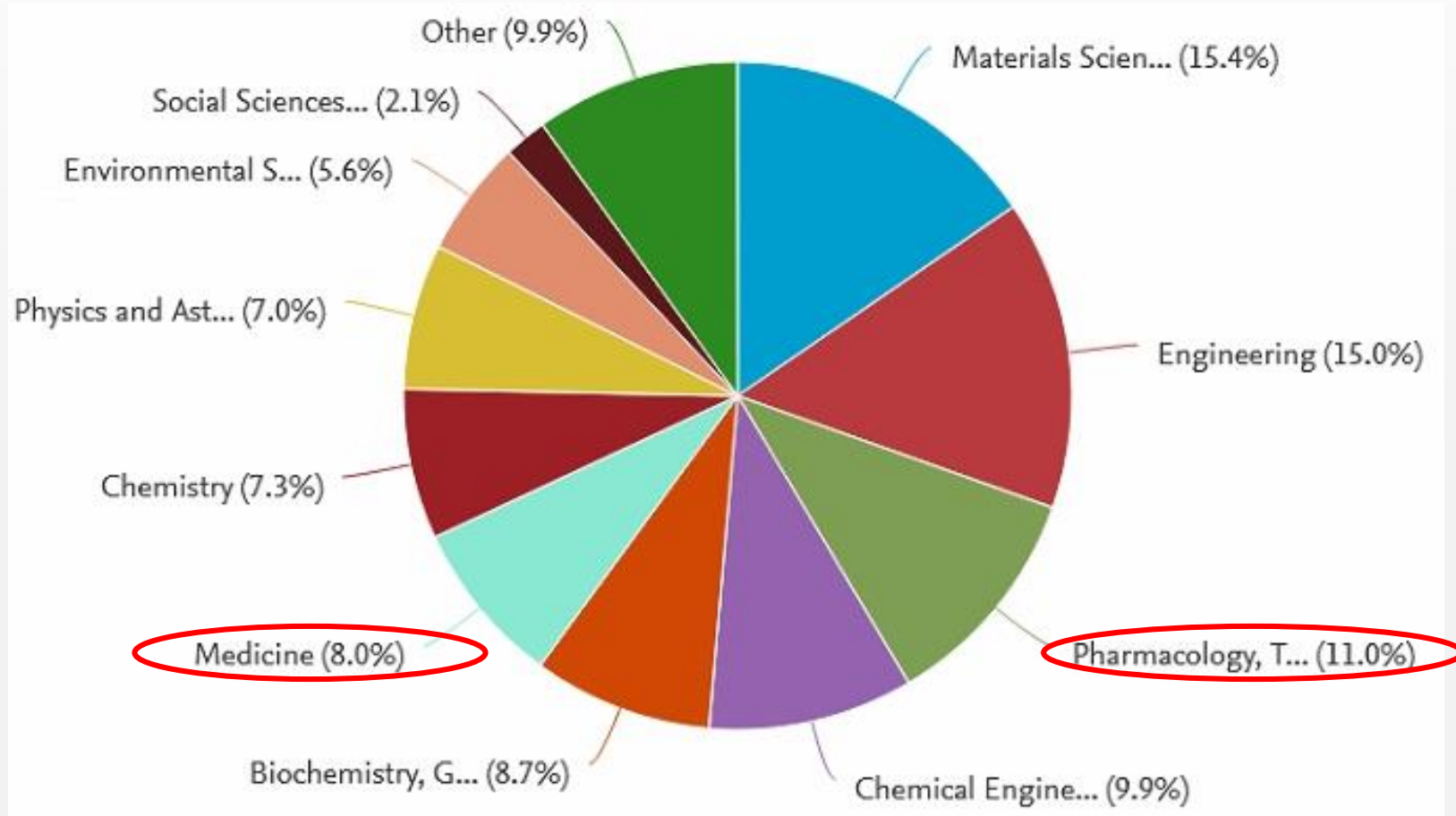
Nauka sa temom: Nano safety

Nauka sa temom: Nano safety

Nauka sa temom: Nano safety

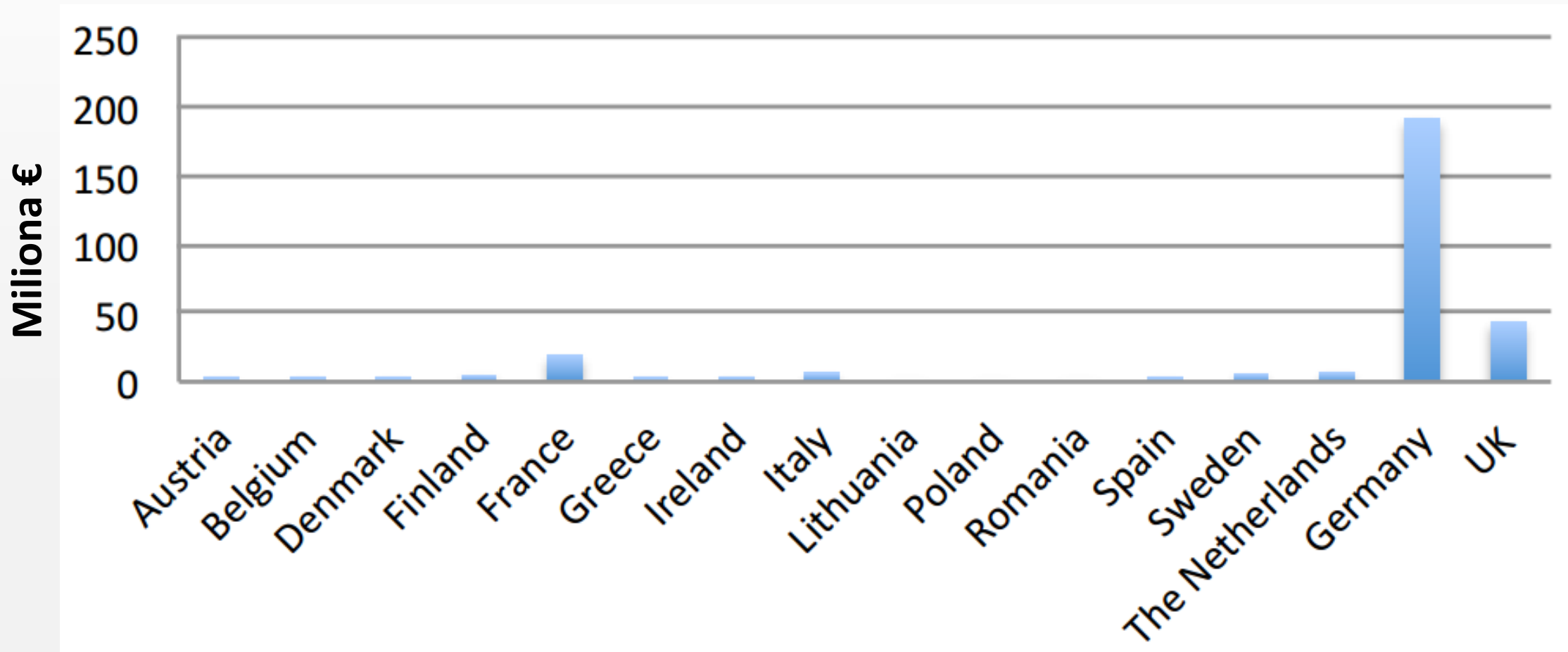

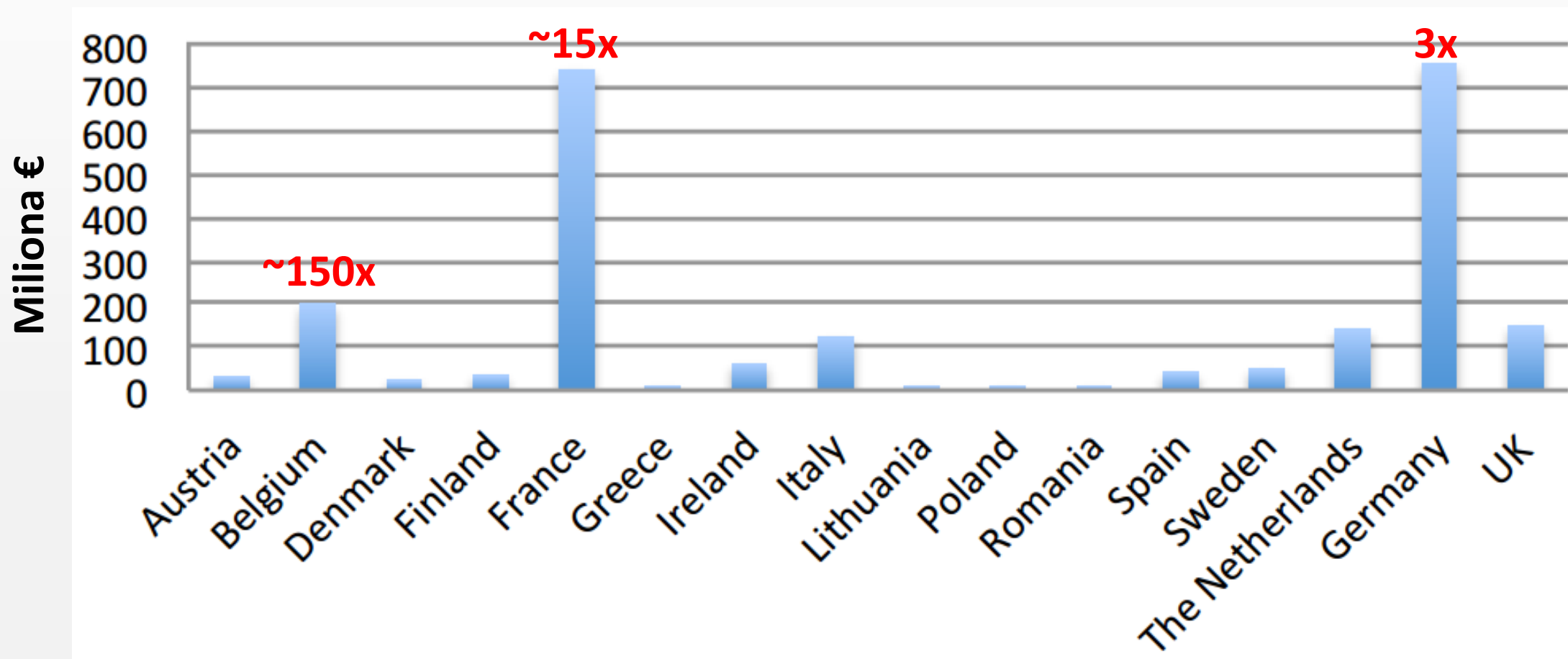
Ocene ulaganja u nanotehnologije

- Istraživanja iz nano oblasti su često skrivena u razvoju na nekom projektu
- U svetu je već mnogo finansirano u ovoj oblasti ali treba oceniti kvalitet tih istraživanja, primeljivost rezultata
- Ocena efektivnosti finansiranja razvoja oblasti nanotehnologija
- Ocena budućeg transfera znanja u ekonomiju

Nacionalna ulaganja u nanotehnologije u EU 2001

Nacionalna ulaganja u nanotehnologije u EU 2011

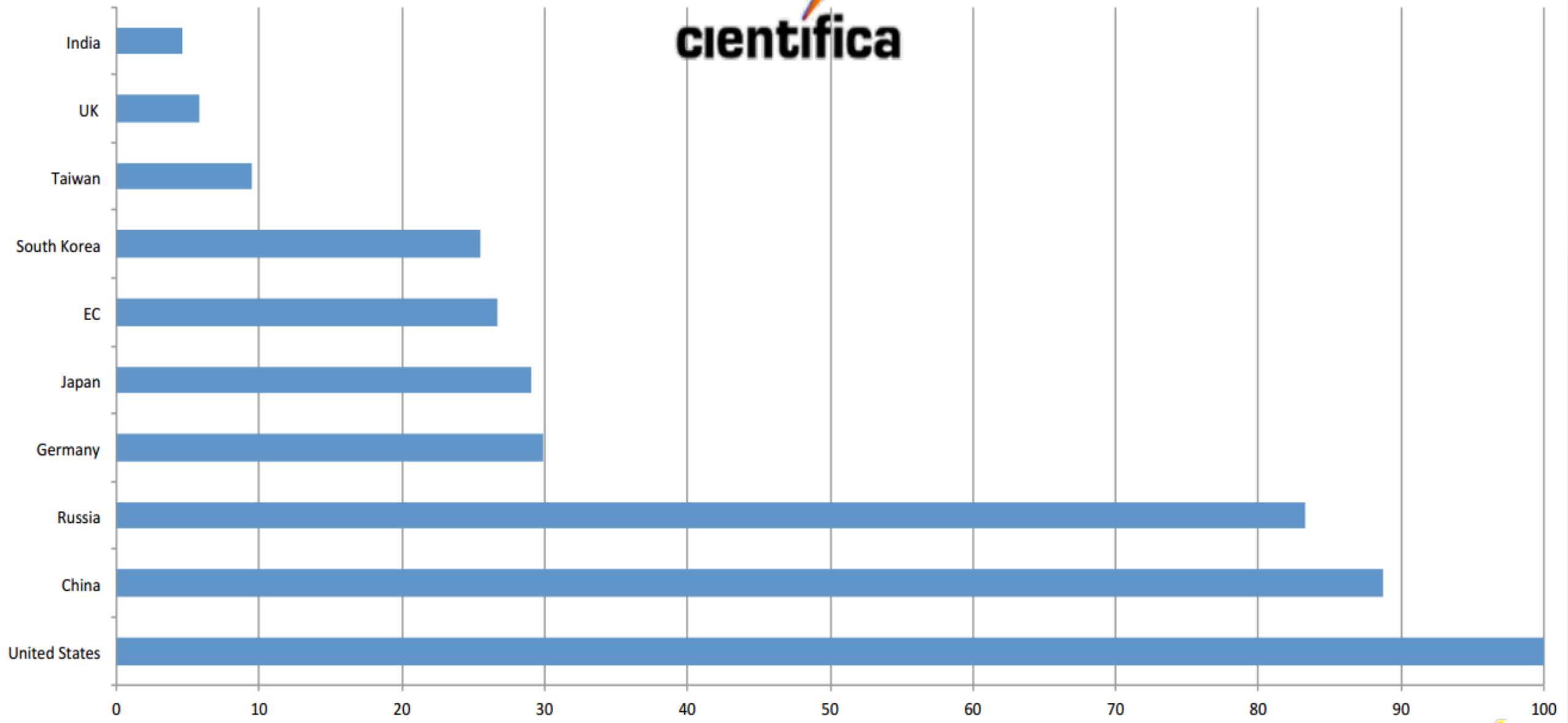
Nanotech impact faktor

Impakt faktor = Faktor uticaja – mera uticaja

Razmatrani faktori:

- Kvalitet istraživačkih institucija
- Kapacitet za inovaciju
- Globalna kompetencija
- Kompanije koje ulažu u istraživanje i razvoj
- Kvalitet naučnog školovanja
- Podrška države uvođenju novih tehnoloških rešenja

Nanotech impact faktor

Nanotech impact faktor

Zašto Velika Britanija nema dobre rezultate:

- Nema jasne strategije od početka istraživanja u ovoj oblasti
- Država (vlada) strahuje od problema u oblasti bezbednosti, životne sredine i zdravlja
- Nema strateškog plana koji se oslanja na bilo koji prethodni plan
- Razdvojenost istraživanja i industrije

Lekcije iz 10 godina i 67 milijardi

- Efektivnost programa veoma varira
- Veoma je mala šansa da se nastavi rad nakon završetka finansiranja
- Mnogo nefunkcionalnih i loše osmišljenih inicijativa
- Za uspeh je potrebna tesna saradnja između državnih institucija (vlade) industrije i naučno istraživačkih institucija

Održivi razvoj podržava 6 milijardi ljudi na zemlji i samo on će podržavati populaciju od 9 milijardi ljudi do 2050. godine

Tržište

- Globalno tržište nanotehnologija će do 2024.god da pređe 125 milijardi \$
- Nanotehnologije održavaju svoj veliki uticaj na skoro sve sektore globalne ekonomije:

Elektronike, energetike, biomedicine, kozmetike, vojne industrije, auto industrije i poljoprivrede

Globalno tržište do 2024. godine prema komponentama

- Nanomaterijali imaju najveći udeo u globalnom tržištu
  - Nanočestice učestvuju sa 85% u globalnom tržištu nanomaterijala
- Nanoalati zauzimaju drugo mesto na globalnom tržištu
  - Nanolitografski alati uzimaju veoma veliki procenat u ovom tržištu
- Nanouređaji imaju najmanji udeo u tržištu nanotehnologija

Tržište

Globalno tržište do 2024. godine -Prema primeni

- Tri najveće primenu nanotehnologija na tržištu su: elektronika, energetika biomedicinska primena, zajedno će zauzimati 70% tržišta nanotehnologije
- Zastupljenost:
  - 1. Elektronika, 2. Energerika, 3. Biomedicinska primena**
- Industrija kozmetike je mlada i veome propulzivna oblast
- Ukupno zastupljenost nanotehnologije za vojne primene je 2017. na globalnom nivou je učestvovala sa oko 3 milijarde \$ 2017.
- Nanotehnologije u auto industriji će imati oko 5% učešća u globalnom tržištu

Dinamika tržišta

Pokretači nanotehnologija:

- Tehnološki napredak njihovom primenom
- Sve veća podška država i ulaganja u istraživanja

Izazovi:

- Životna i radna okolina, zdravlje, bezbednosni rizici
- Izazovi komercijalizacije nanotehnologija

Lanac vrednosti nanotehnologija

Nanoalati

Kapitalna oprema i softver za manipulaciju i modelovanje

AFM, nanolitografija, nanomanipulatori

Primer:

Nanomaterijali

Nanostrukture u neprocesiranom obliku

Nanočestice, nanocevi, kvantne tačke, fulerenim nanoporozni

Nanočestice srebra i zlata

Nano poluproizvodi

Međuproizvodi sa nano elementima

Prevlake, memorijski i logički čipovi, optičke komponente, ortopedski materijali, superprovodničke žice

Prevlake sa inkorporiranim česticama

Nano omogućeni proizvodi

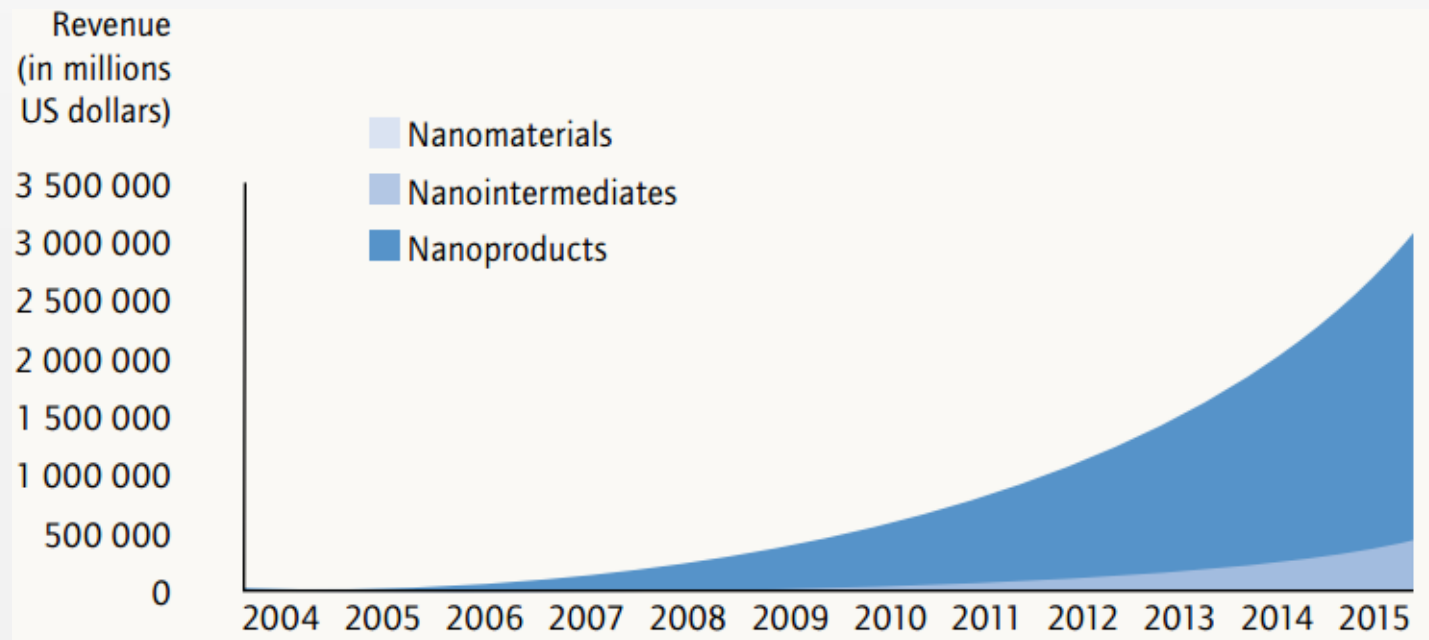
Završeni proizvodi sa inkorporiranom nanotehnologijom

Atomobili, odeća, avioni, računari, potrošačka elektronika, pomagala i lekovi

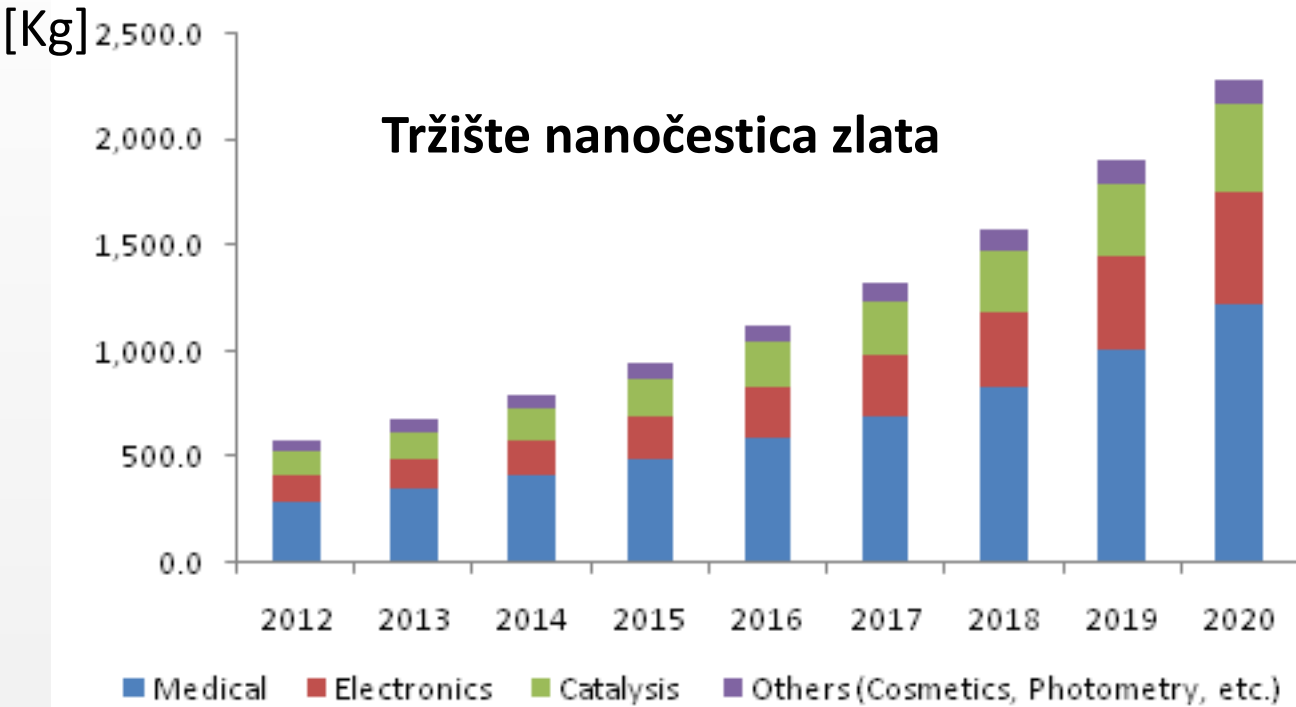
Implantat sa antibakterijskim i antikancerogenim dejstvom

Tržište

- **Učešće nano materijala** je u tržištu **premalo** zato što je kao i kod drugih vrsta proizvoda zarada najveća na gotovim proizvodima koji su skupi
- Poluproizvodi zauzimaju isto tek neznčajniju količinu na tržištu a gotovi proizvodi zauzimaju oko 85% tržišta

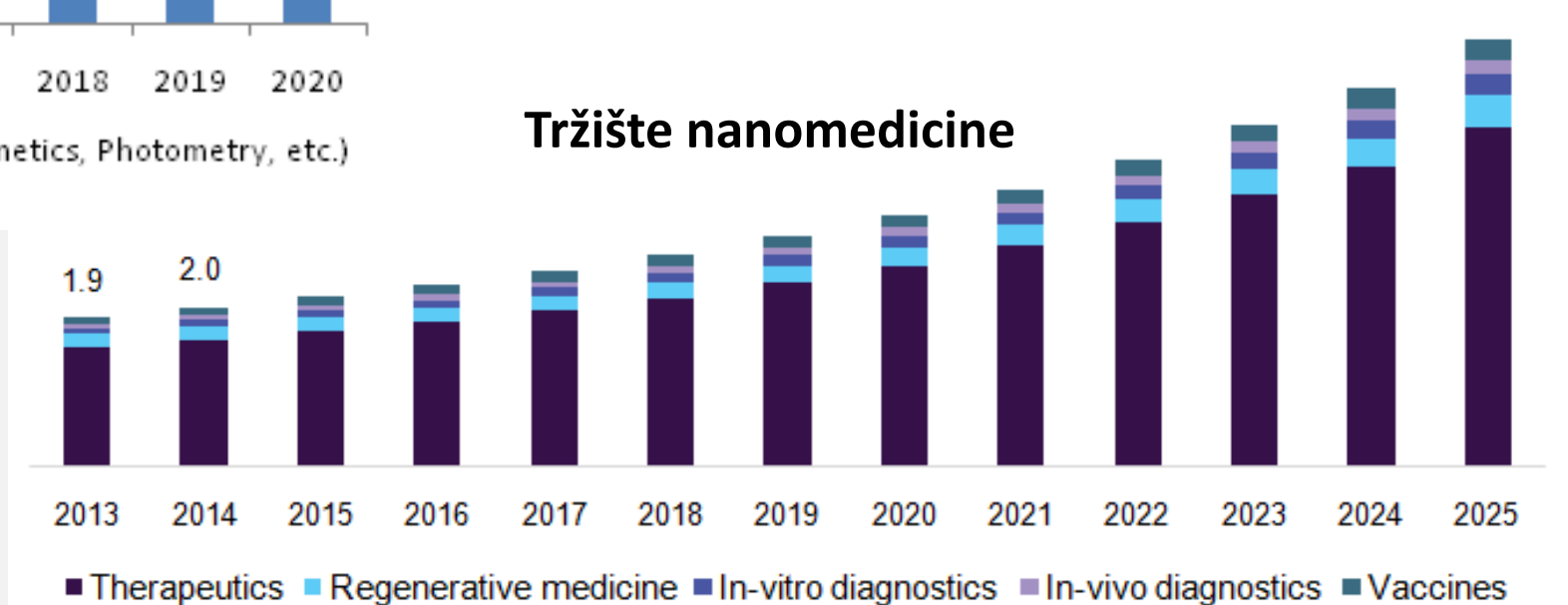

Tržište

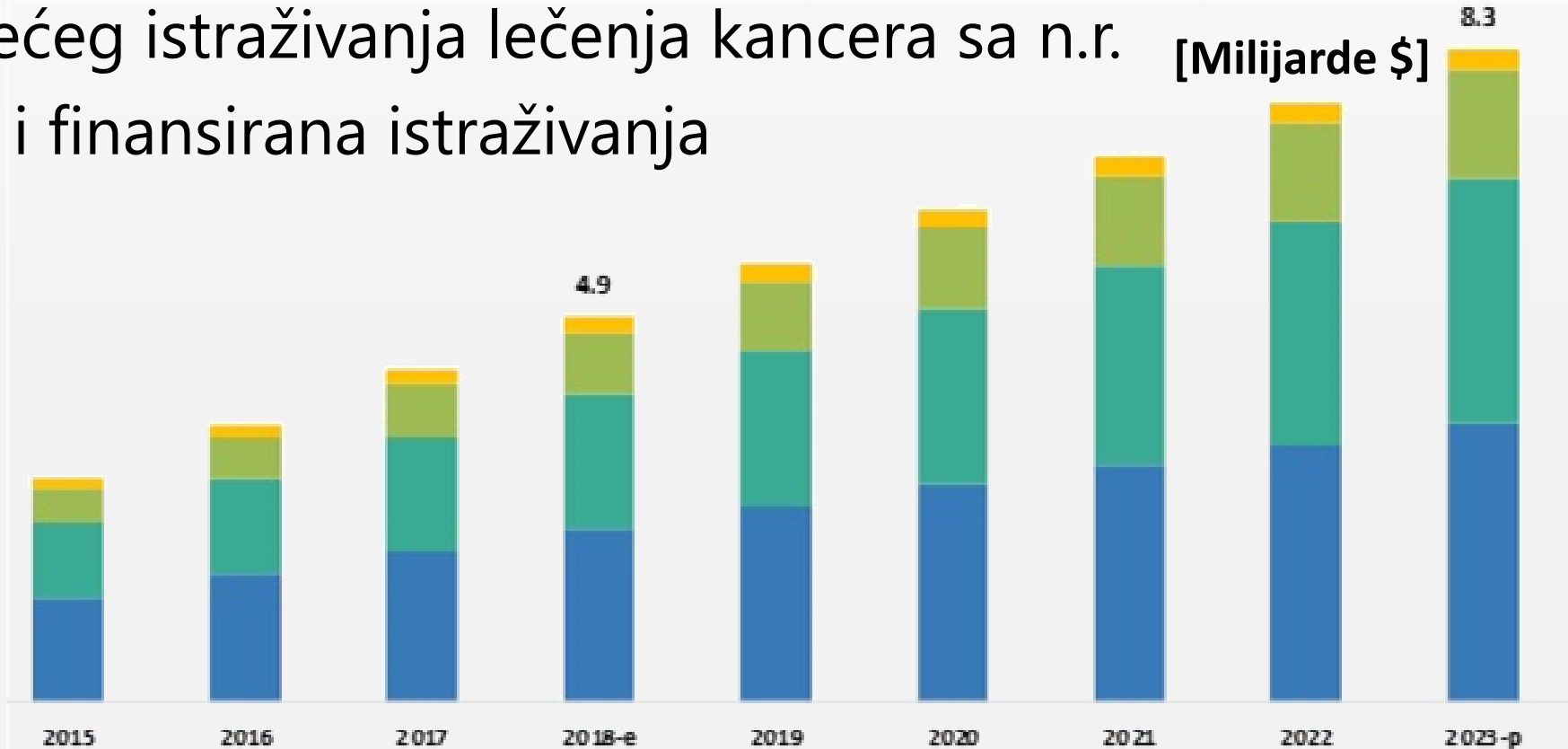
Nanoroboti će jako uticati na tržište nanomedicine, upotreba u ciljanoj dostavi lekova na određenu lokaciju

[Milijarde \$]

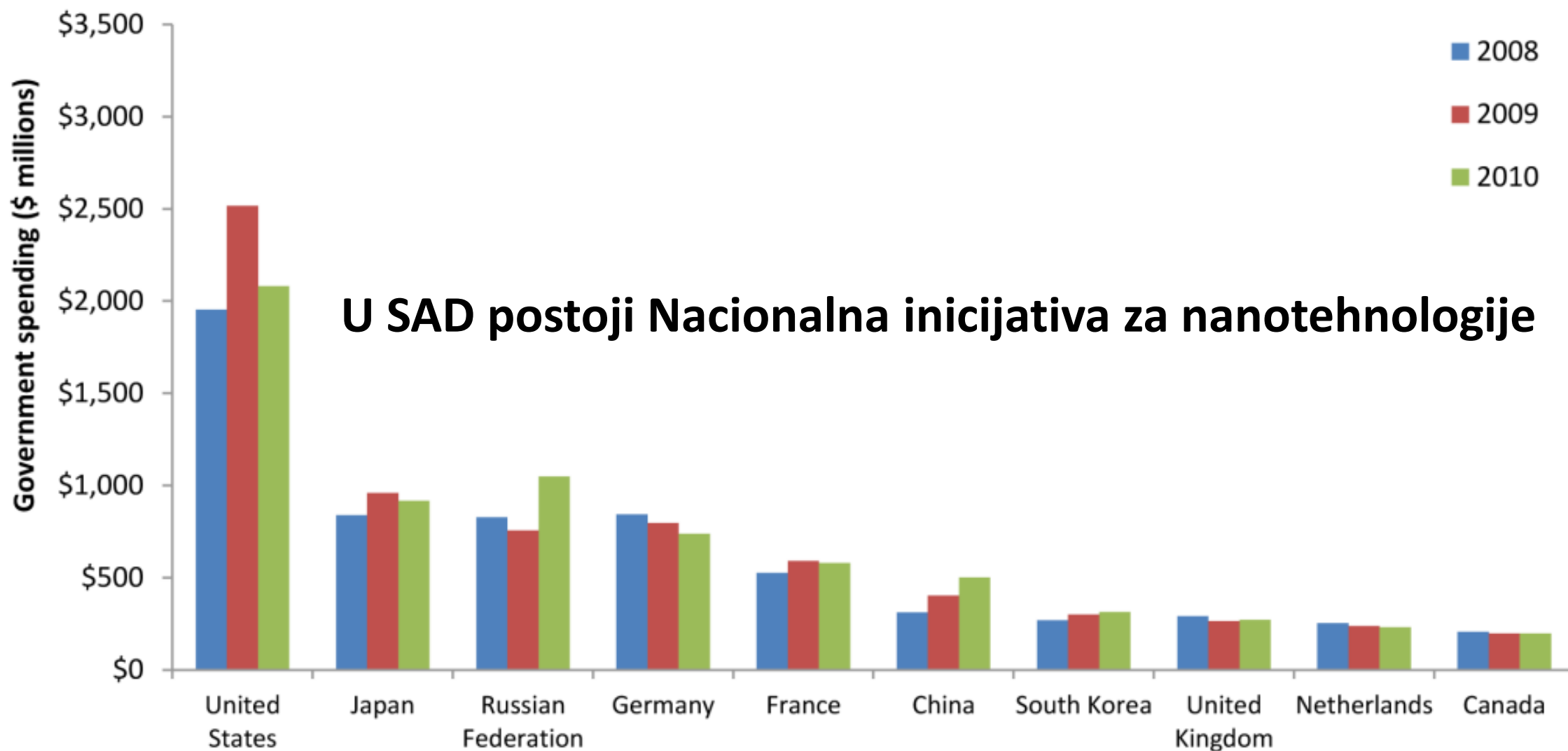

Tržište

- Tržište nanorobota u EU raste zbog starosti stanovništva te visokih troškova medicinskog lečenja zbog čega se razvija medicina
- EU jedan je od prvih regiona koji su prepoznali benefite nanorobota
- Porast je zbog sve većeg istraživanja lečenja kancera sa n.r. to su veoma tražena i finansirana istraživanja

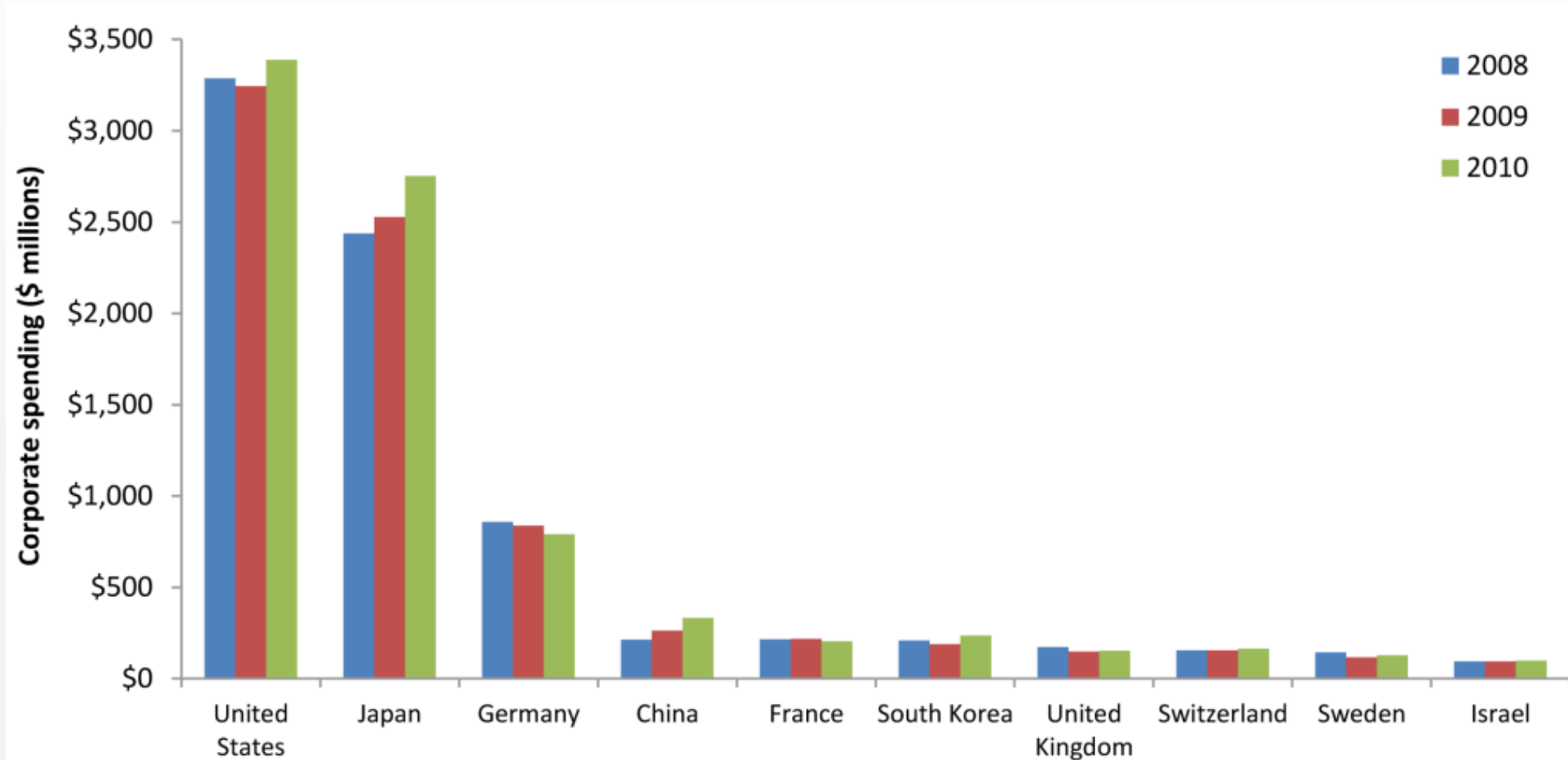

Državna ulaganja u nanotehnologije na globalnom nivou

Source: A. Xue and D. Hwang, "Nanotechnology Funding: Corporations Grab the Reins," *Lux Research*, April 2011.

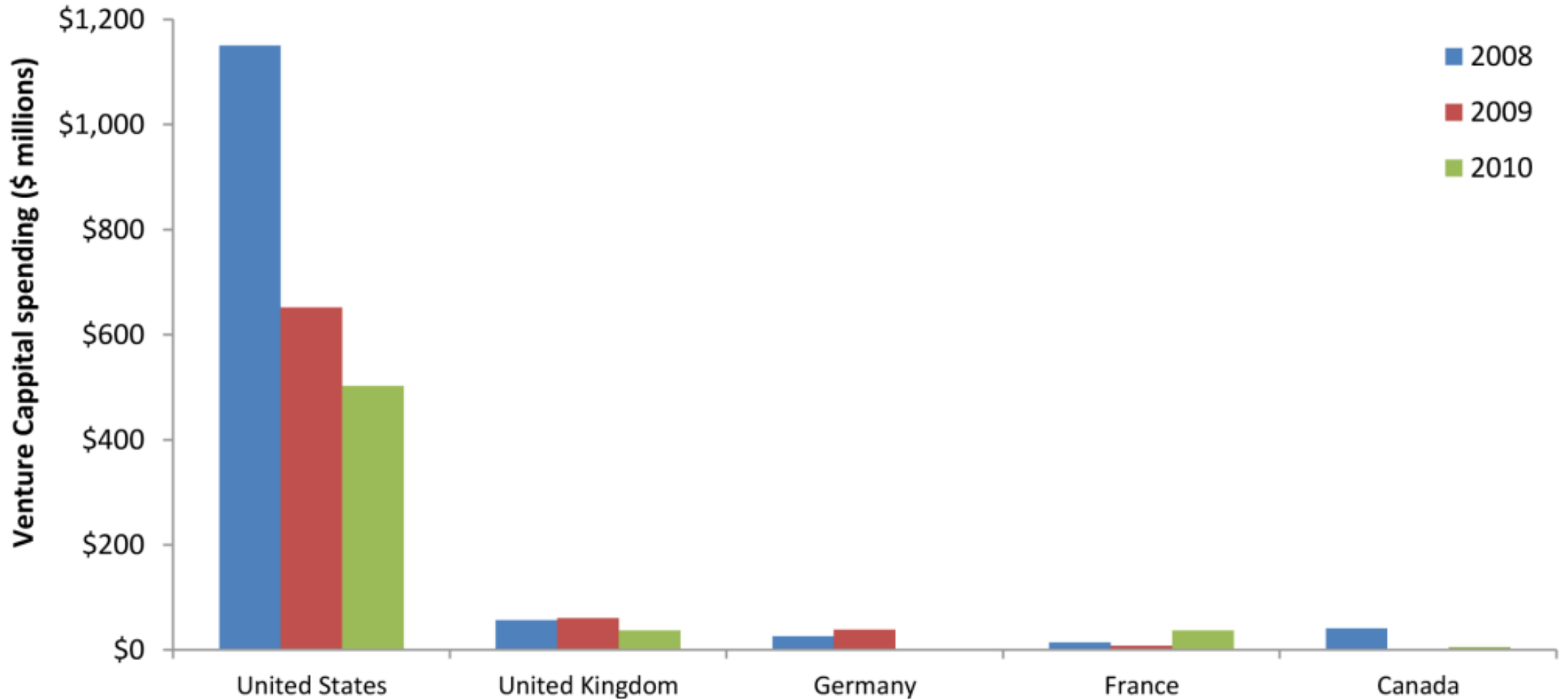
Korporativna ulaganja u nano na globalnom nivou

Source: A. Xue and D. Hwang, "Nanotechnology Funding: Corporations Grab the Reins," *Lux Research*, April 2011.

Preduzetnička ulaganja u nano na globalnom nivou

Source: A. Xue and D. Hwang, "Nanotechnology Funding: Corporations Grab the Reins," *Lux Research*, April 2011.

Note: No data were available for Germany's Venture Capital spending for 2010.

Budžeti za nanotehnol. u SAD od strane različitih institucija

Table 2: NNI Budget, by Agency, 2014–2016
(dollars in millions)

Agency	2014 Actual	2015 Estimated*	2016 Proposed
CPSC	2.0	2.0	7.0
DHS**	25.0	28.4	17.0
DOC/NIST	97.8	83.6	86.3
DOD	189.6	141.7	130.4
DOE***	309.4	329.7	342.2
DOT/FHWA	2.1	1.5	1.5
EPA	15.5	15.1	15.3
DHHS (total)	430.3	437.8	448.6
FDA	9.3	15.8	14.6
NIH	410.0	411.0	423.0
NIOSH	11.0	11.0	11.0
NASA	22.4	19.1	15.8
NSF	464.5	413.4	416.4
USDA (total)	15.6	15.6	14.8
ARS	2.0	3.0	3.0
FS	5.6	4.6	4.5
NIFA	8.0	8.0	7.3
TOTAL****	1574.3	1487.8	1495.3

Table 2: NNI Budget, by Agency, 2017–2019
(dollars in millions)

Agency	2017 Actual	2018 Estimated*	2019 Proposed
CPSC	1.9	1.0	1.0
DHS	0.4	0.4	0.3
DOC/NIST	80.7	70.1	57.9
DOD	143.3	143.7	125.9
DOE**	341.2	327.2	324.1
DOI/USGS	0.1	0.1	0.0
DOJ/NIJ	2.0	1.7	1.7
DOT/FHWA	0.3	1.5	1.5
EPA	10.7	10.7	4.5
HHS (total)	472.3	469.1	464.3
FDA	11.6	12.5	12.5
NIH	449.6	445.5	440.7
NIOSH	11.1	11.1	11.1
NASA	9.5	7.8	6.0
NSF	465.7	420.8	387.7
USDA (total)	24.2	23.3	20.7
ARS	3.0	3.0	2.0
FS	6.2	5.3	3.7
NIFA	15.0	15.0	15.0
TOTAL***	1552.3	1477.4	1395.6

Nacion. bezbedn.

Dep. za odbranu

Dep. za energiju

Zaš.živ.sred

Zdrav. i ljudski serv

Fondacija za nauku

Poljoprivreda

Institucije u SAD sa budžetima za nanotehnologije

ARS Agricultural Research Service (USDA)

FS Forest Service (USDA)

NIFA National Institute of Food and Agriculture

USDA U.S. Department of Agriculture

NSF National Science Foundation

NASA National Aeronautics and Space

FHWA Federal Highway Administration (DOT)

NIST National Institute of Standards and Technology

DHHS Department of Health and Human Services

DOE Department of Energy

DOD Department of Defense

DOC Department of Commerce

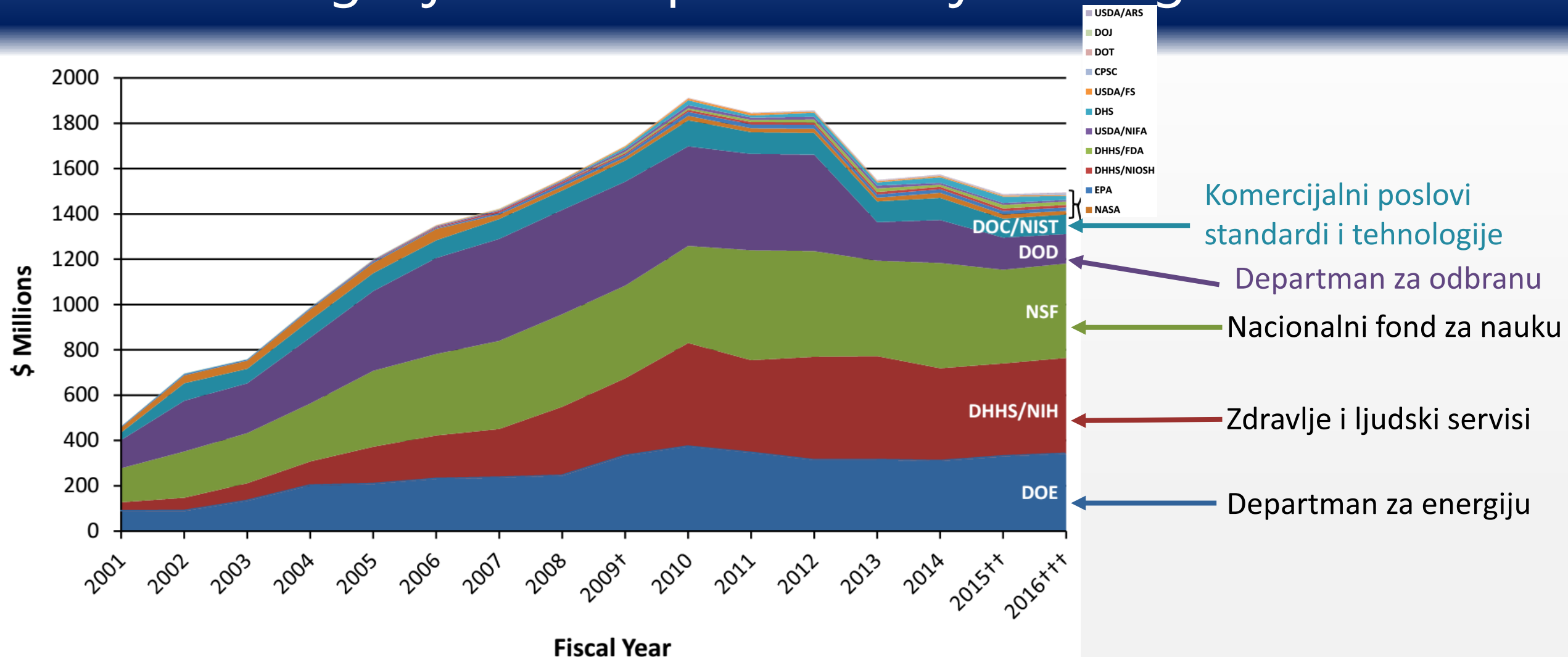
DHS Department of Homeland Security

CPSC Consumer Product Safety Commission

EPA Environmental Protection Agency

FDA Food and Drug Administration (DHHS)

Ulaganja u SAD po instituciji za 15 godina

Figure 1. NNI Funding by Agency, 2001–2016.

† 2009 figures do not include American Recovery and Reinvestment Act funds for DOE (\$293 million), NSF (\$101 million), NIST (\$43 million), and NIH (\$73 million).

†† 2015 estimated based on 2015 enacted levels and may shift as operating plans are finalized.

††† 2016 Budget.

Ciljevi strateških planova u oblasti nanotehnologija SAD

Cilj 1. Unaprediti istraživanje i razvoj iz nanotehnologija

Podržati RI koji proširuje vidike nanotehnologija i umrežava više naučnih disciplina

Identifikovati i podržati istraživanja koja su u skladu sa nacionalnim planom

Ocenjivati performanse RI u programima nanotehnologija

Unaprediti nanoinicijative inicijative koje podržava više institucija i uvrstiti u prioritete

Cilj 2. Podrška transferu tehnologija u proizvode komercijalnog i javnog značaja

Pomoći biznisima iz nano oblasti i osvestiti ih o nacionalnim ulaganjima

Ojačati fokus na komercijalizaciju nanotehnologija i dati podršku javnim i privatnim saradnjama

Promovisati pristupačnost naučnih centara da bi se poboljšao transfer rezultata u ind.

Aktiviranje u internacionalnim aktivnostima

Cilj 3. Razviti i održati edukacione resurse stručne radne snage, infrastrukturu i opremu za napredak nanotehnologija

Držati i/ili Povećati vidljivost i mogućnosti nanotehnologija u javnosti

Uspostaviti programe koji će obezbediti i održati radnu snagu iz oblasti nanotehnologija

Omogućiti deljenje i zajedničko korićenje infrastrukture za RI i povećati kooperativnost

Cilj 4. Podržati odgovorni razvoj nanotehnologija

Napraviti bazu znanja za procenu rizika i benefita nanotehnologija za okolinu, ljudsko zdravlje i bezbednost

Pevećati vidljivost problematike uticaja na ž.s. i zdravlje

Razviti državne organe koji će definisati specifične implikacije nanotehnologija na z.ž. sredine i zdravlje

Uvesti održivost u odgovornost razvoja nanotehnologije

Održivost razvoja

U fazi dizajna nano
proizvoda
inkorporirati
održivost

Nanotehnologije
imaju veoma veliki
potencijal u
rešavanju problema
održivosti

Održivost

Razvoj održivog proizvoda sa nanomaterijalima i proizvoda omogućenih nanotehnologijama i procesi kraja životnog veka proizvoda moraju da uključuju društvene, ekonomske, i činjenice životne sredine

Održivi razvoj

Okruženje i ekonomija
(nestanak resursa i motivacije)

Okruženje
(resursi planete)

Ekonomija
(npr. profitabilni rast)

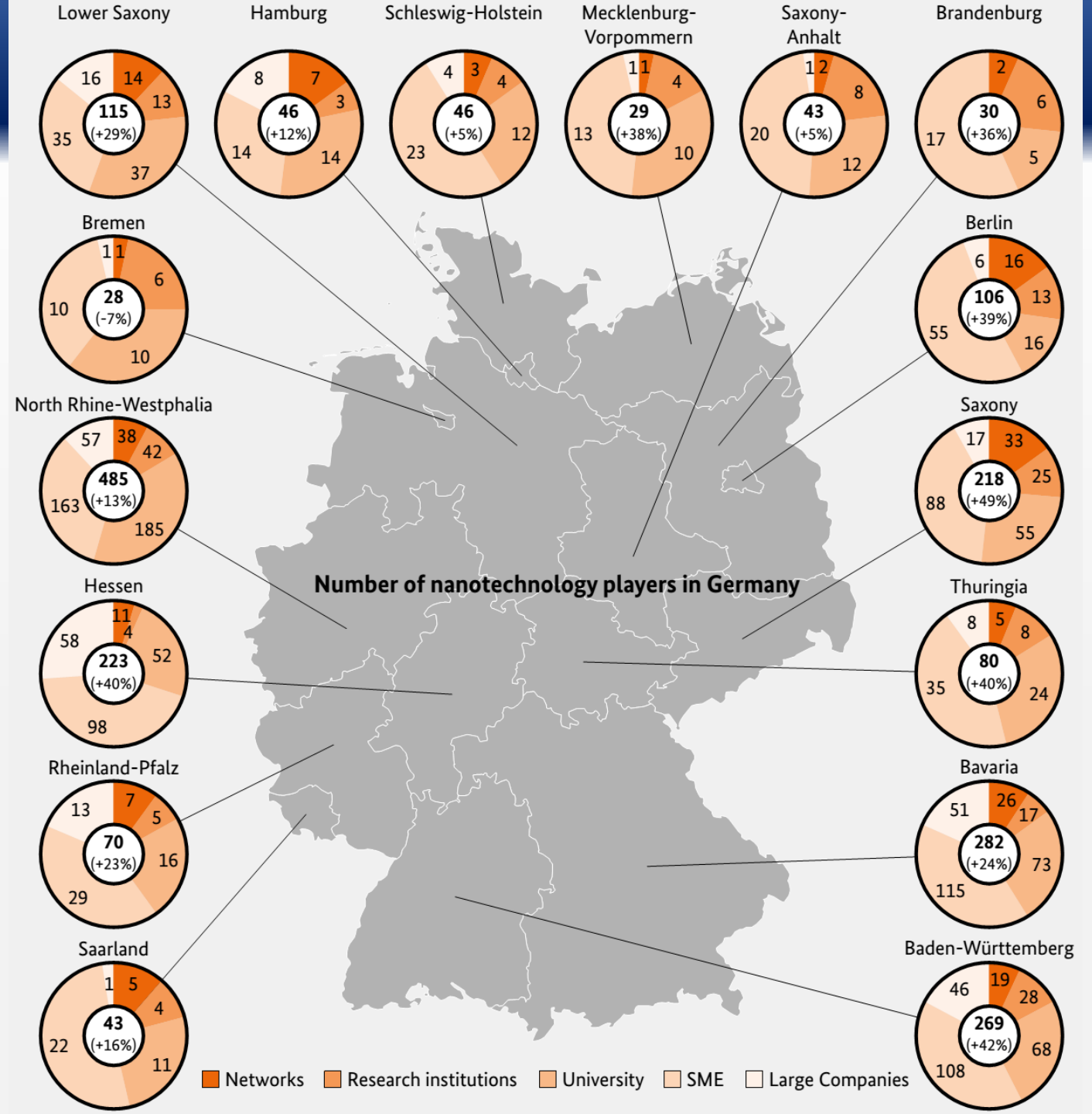
Društvo
(kvalitet života, standard)

Društvo-okruženje
(npr. Upravljanje globalnim resursima)

Društvo-ekonomija
(npr. fer prodaja)

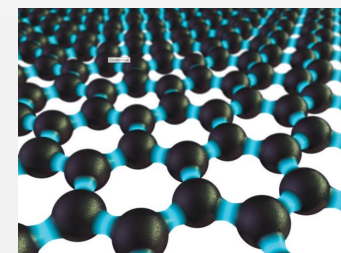
Source: Martin L. Green, NIST; figure adapted from "Materials for Sustainable Development", *MRS Bulletin* 37(4), 304 (2012).

Nanoinicijativa u Nemačkoj

Nanoinicijativa u Nemačkoj

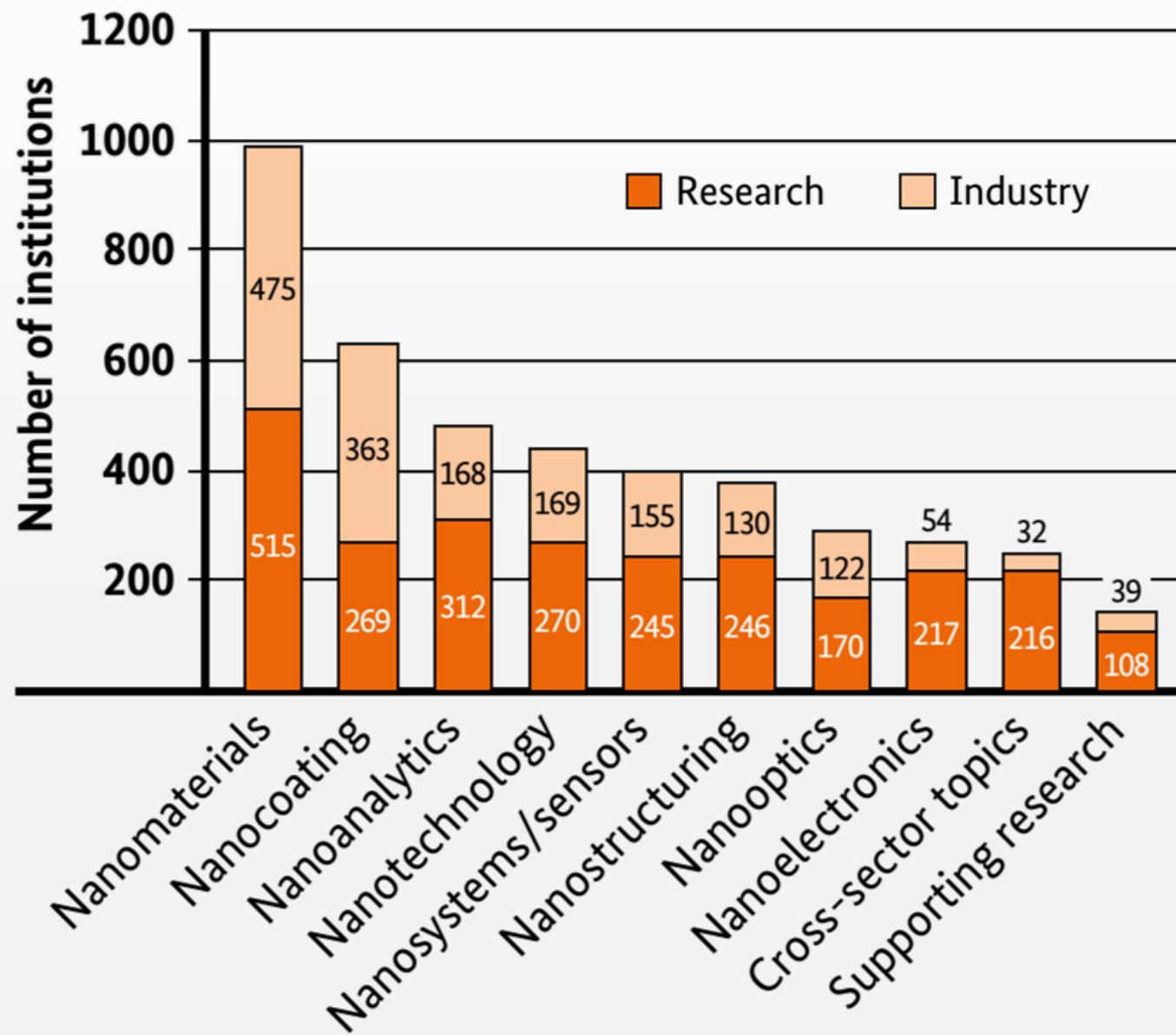
- Posmatrajju Nanotehnologije kao tehnologije koje omogućavaju druge tehnologije i krajnje proizvode
- Veći broj svetski No.1 instituta i grupa instituta radi na razvoju različitih polja u nanotehnologijama pogotvo za zastitu z.s.
- Federalni insstitut za bezbednost a i rizike i zaštitu radi na pracenju zdravlja naučnika koji razvijaju nanomaterijale
- Zavodi za materijale, standardizacije i metrologiju podrzavaju razvoj novih materijala i metoda karakterizacije
- Istituti za reciklazu i konverziju materijala nanotehnologijama
- Nanotehnologije u ishrani
- Oko 1000 većih kompanija, stotine SME, 65000 zaposlednih 2007. koji zavise od nanotehnologija

Nanoinicijativa u Nemačkoj

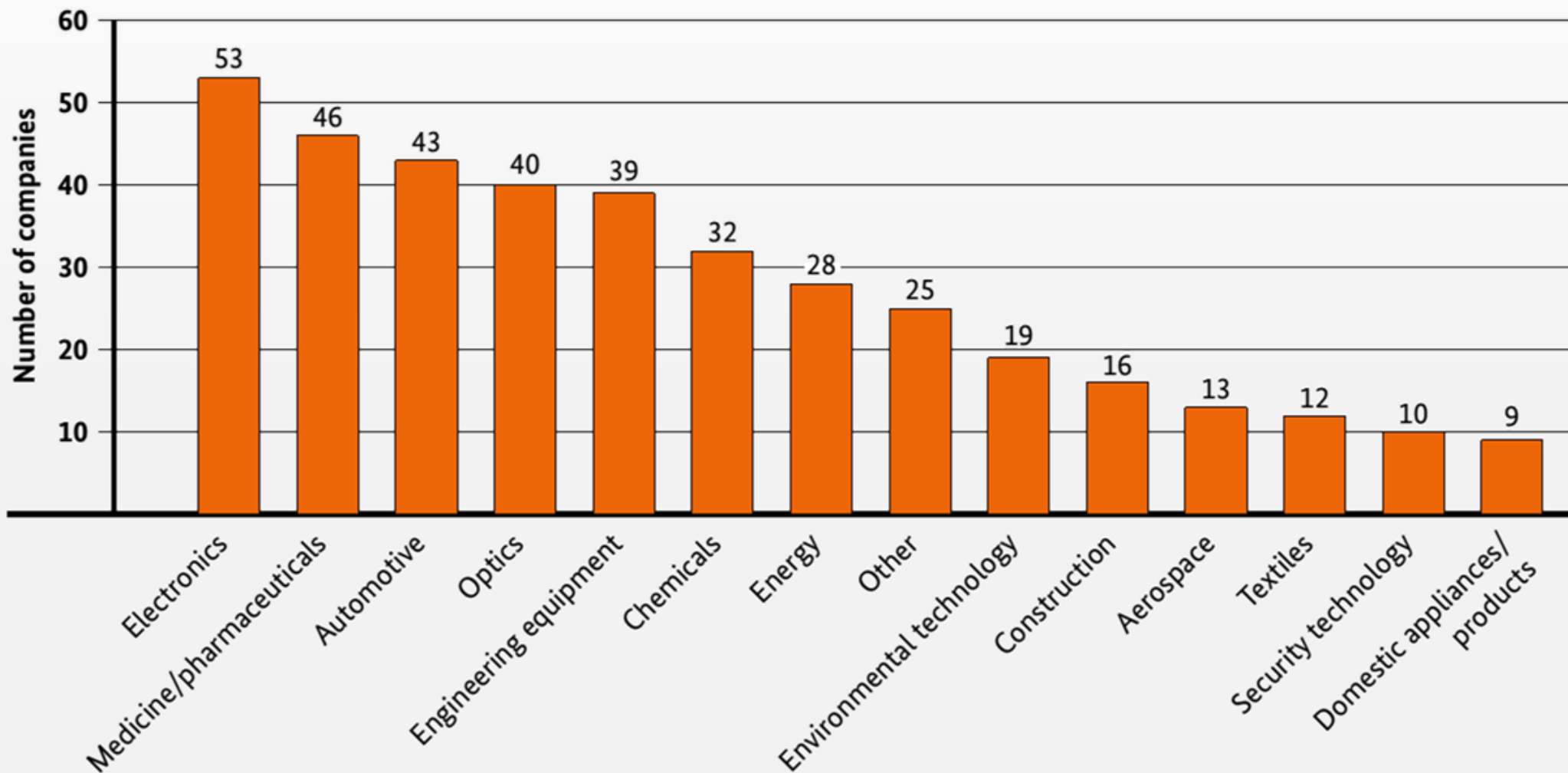
Broj institucija i firmi koje se bave nekim od oblasti u nanotehnologijama

Nanoinicijativa u Nemačkoj

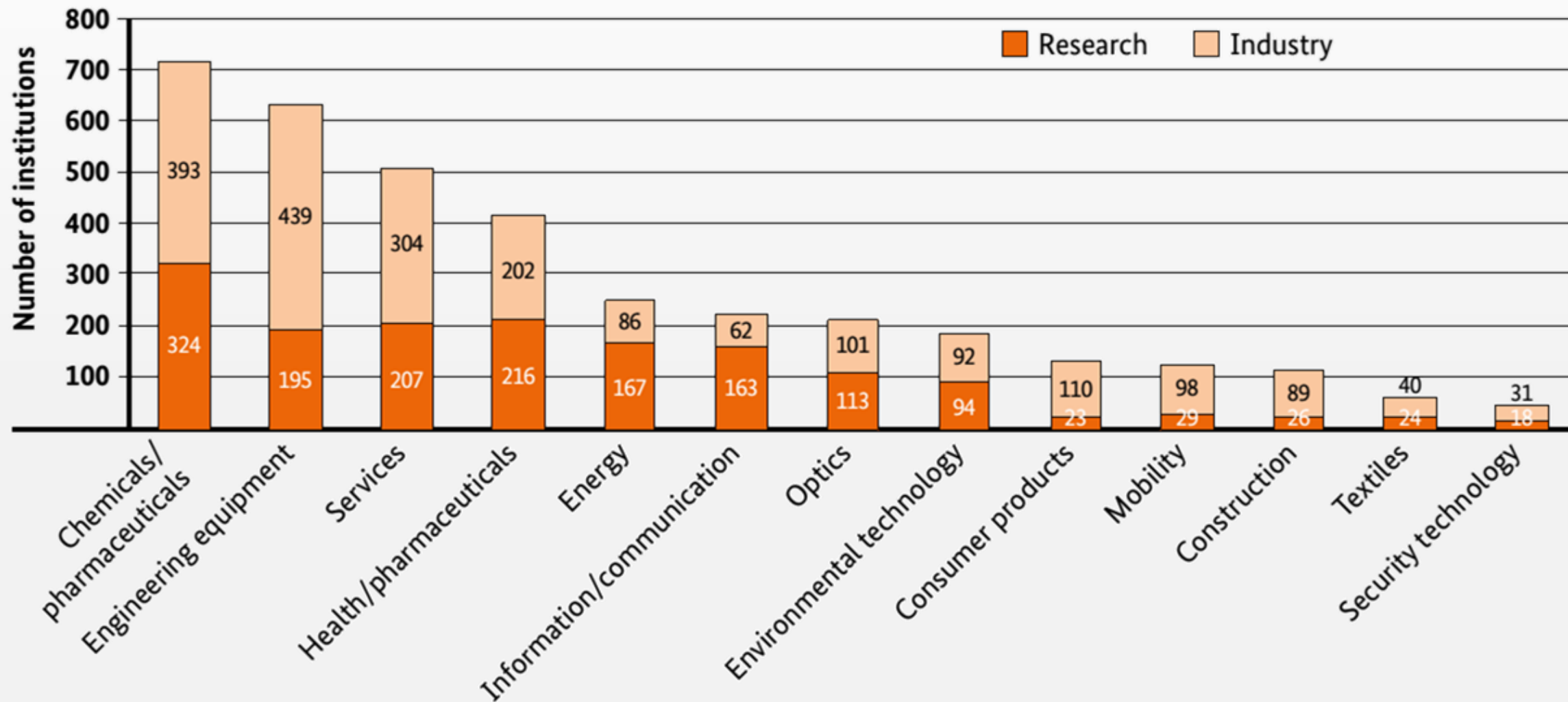
- Anketa kompanija:

Najvažnija polja primene proizvoda od nanotehnologija

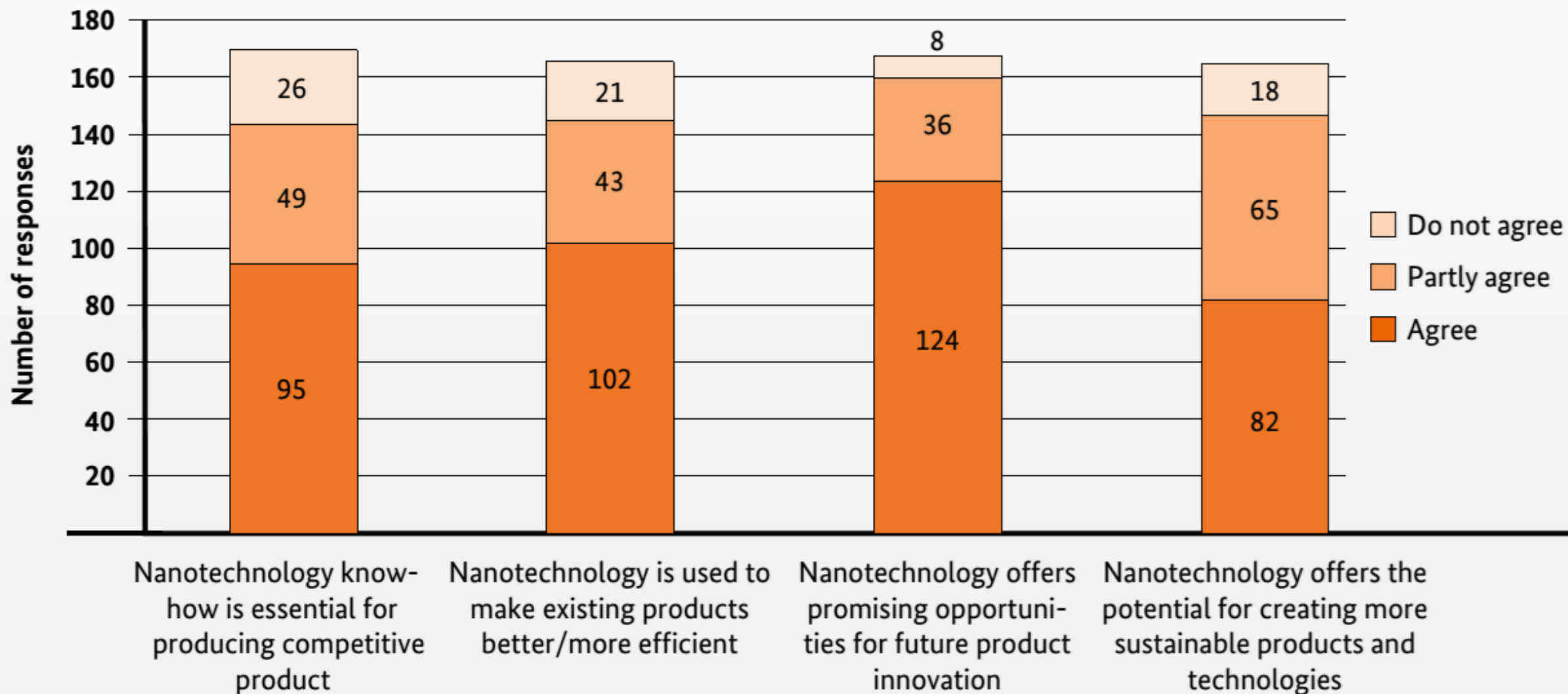
Nanoinicijativa u Nemačkoj

Broj institucija/kompanija koja se bave određenim poljima nanotehnologija

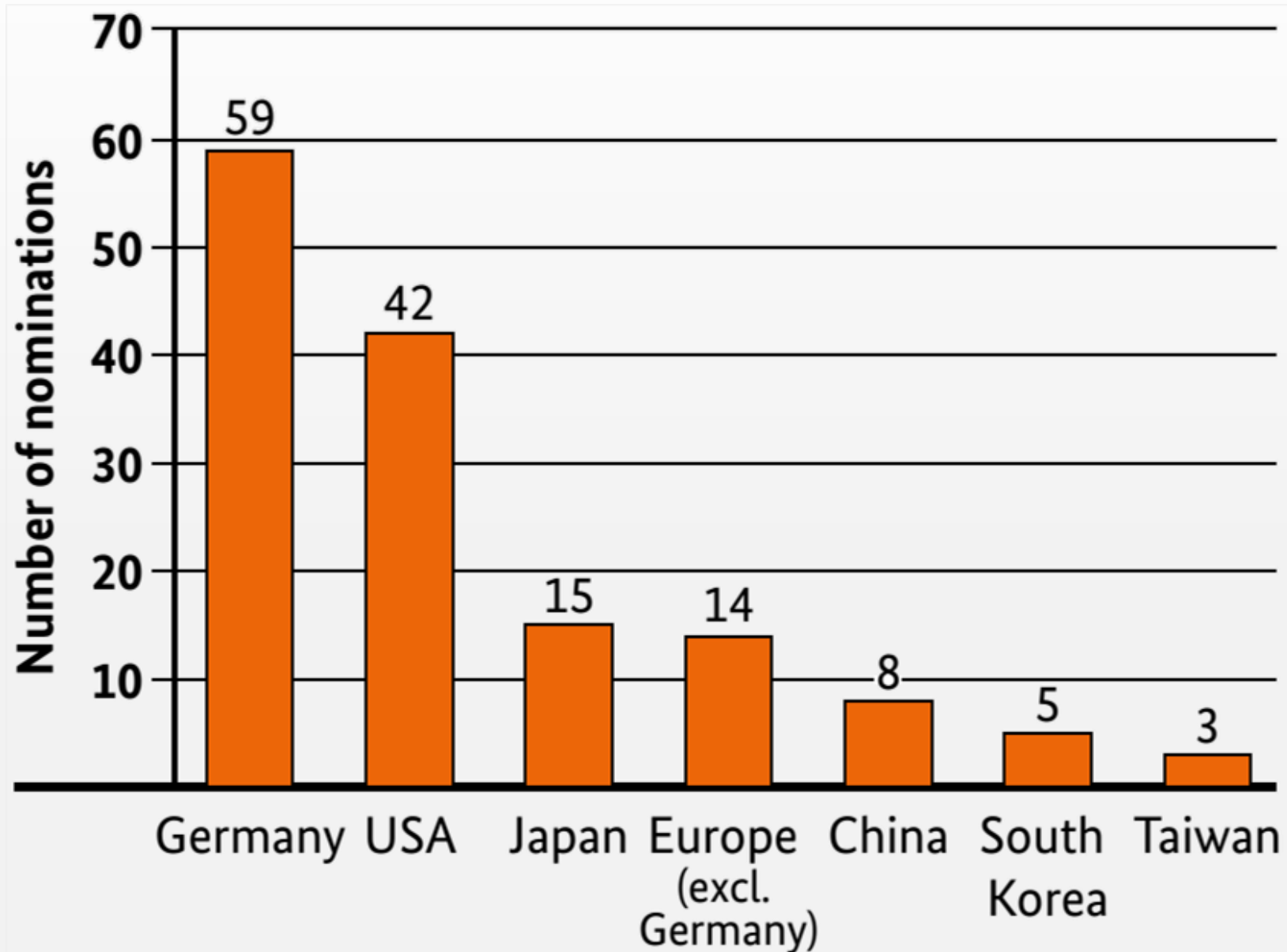

Nanoinicijativa u Nemačkoj

Do you agree with the following statements on nanotechnology with respect to your company?

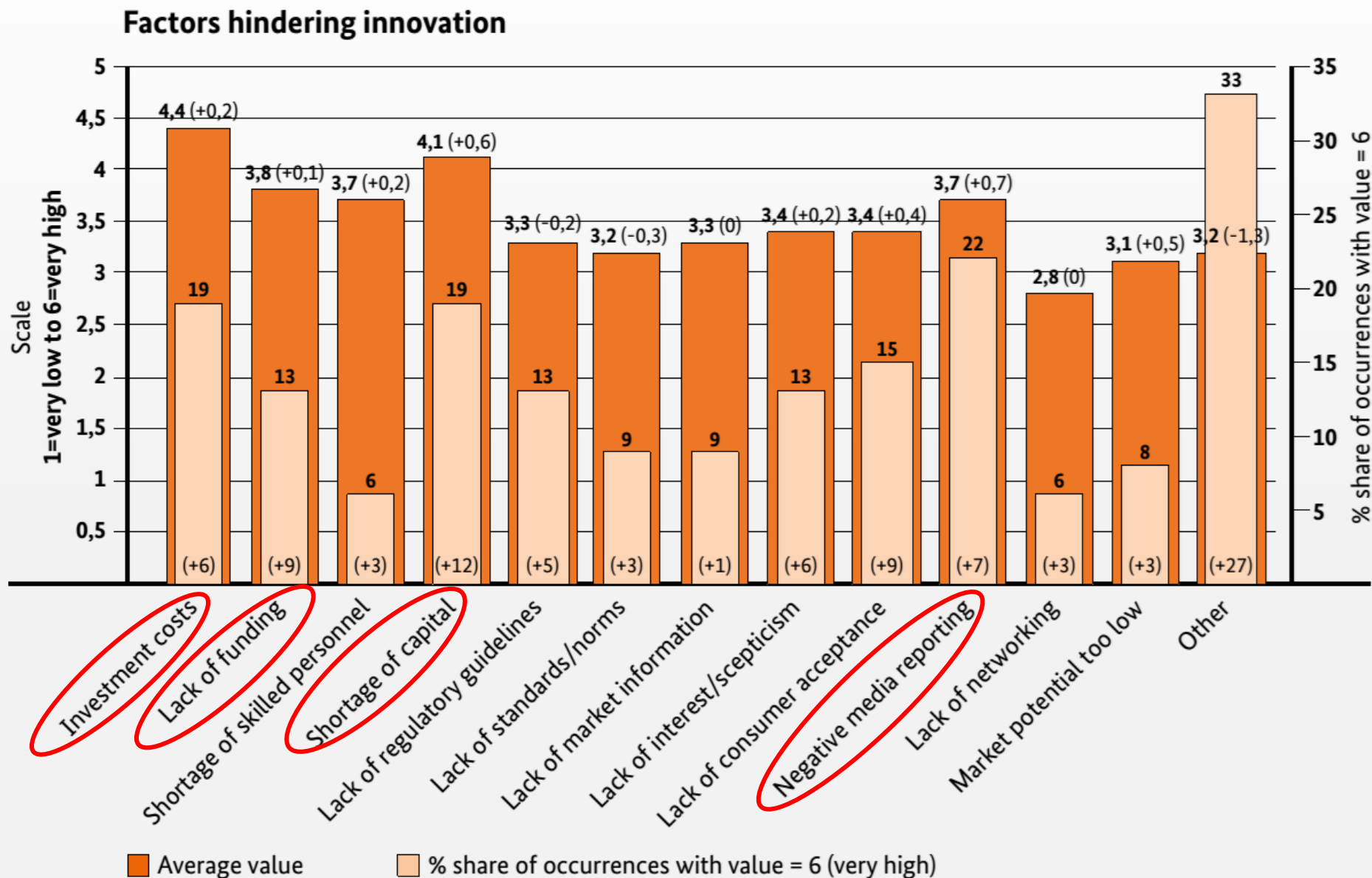

Vodeće države u primeni nt i proizvoda sa nt

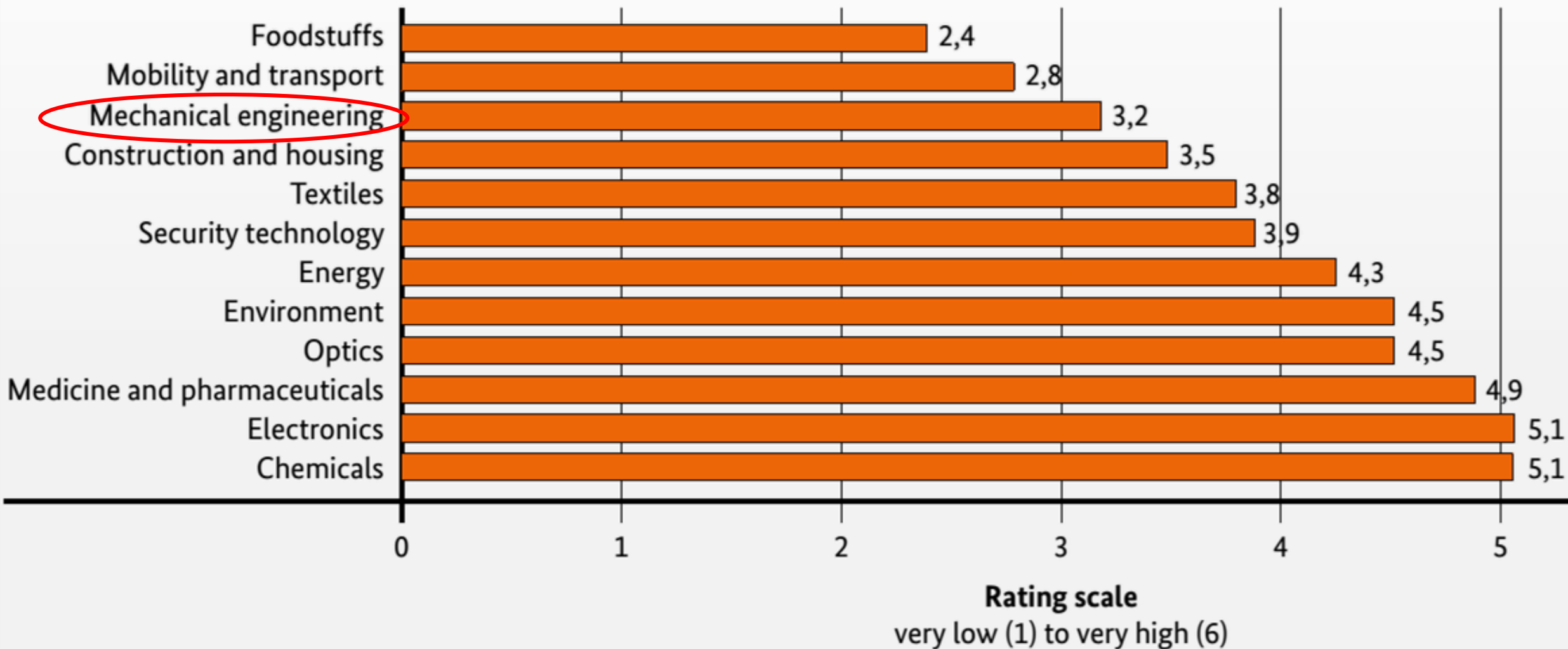
Nanoinicijativa u Nemačkoj

Faktori koji otežavaju razvoj

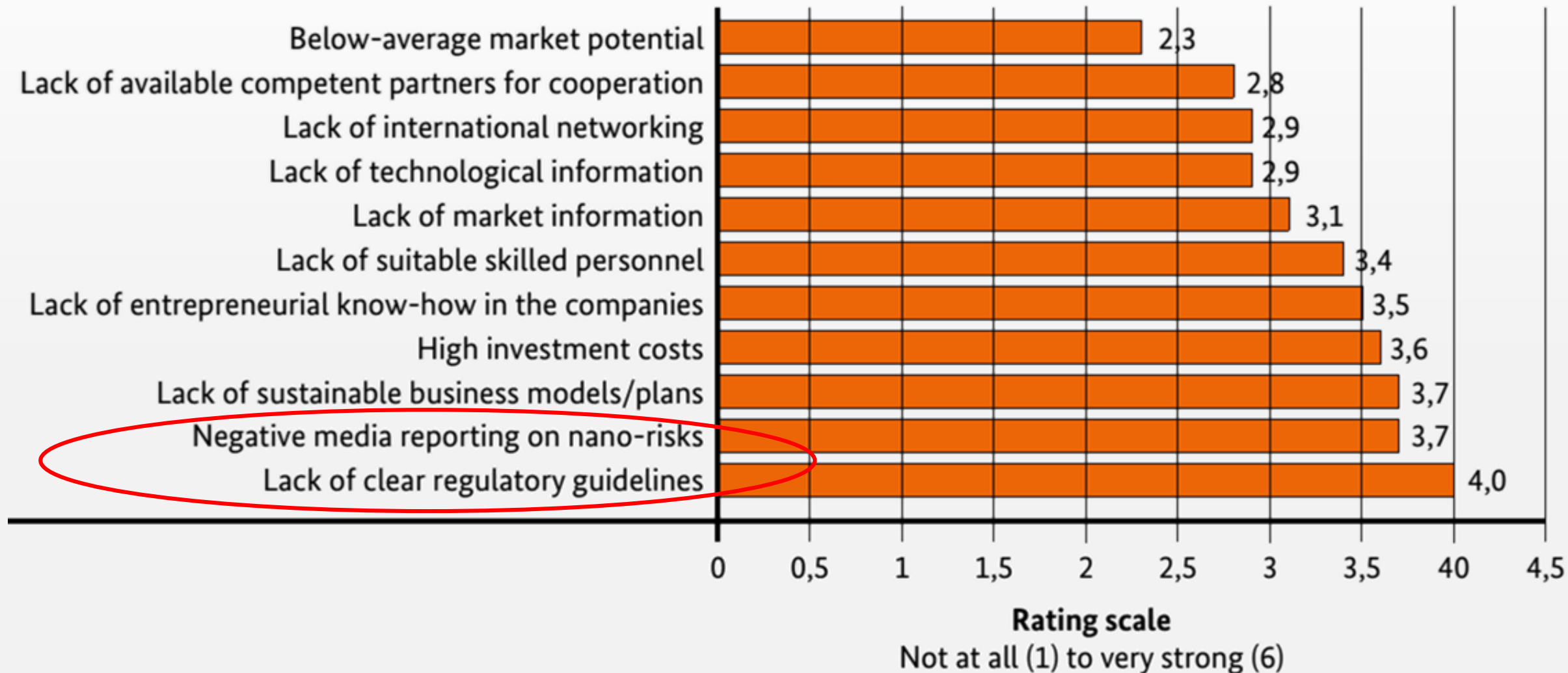
Nanoinicijativa u Nemačkoj

Market opportunities up to 2020

Nanoinicijativa u Nemačkoj

Barriers to innovation

Hvala na pažnji